

AZ ORSZÁG TÜKRÉ.

BUDAPESTI KÉPES KÖZLÖNY.

Harmadik évfolyam. — 6-dik szám.

Pest, 1864. Február 21-én.

Kiadó: MATUS JÁNOS. A kéziratok Engel és Mandello-nyomdába, egyetem-utca 2. sz. a. küldendők.	Előfizetési ár: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft., évnegyedre 3 ft. A lap megjelenik háromszor havonként u. m. minden hó 1., 11. és 21-kén.	Tulajdonos és felelős szerkesztő: BALÁZS SÁNDOR. Kiadó-hivatal: Egyetem-utca, 2-dik szám alatt.
---	--	---

Midőn olvasóink ez arcképet, mely ma számunk első lapját díszíti, megpillantják, bizonyára így fognak szólani: „hány arcképet láttuk már, s még is valahányszor egy újjal találkozunk, úgy örvendünk neki, mintha ez volna a legelső!”

Nincs, s nem is volt hazánkban művész, ki a közönség szeretetét nagyobb, s oly soha sem csökkenő mértékben bírta volna, mint Lonovics Hollósy Kornélia asszony. Szerették a színpadon, s a magánéletben egyaránt. Amott tapssal, itt az öröm mosolyával üdvözölte mindenki, valahányszor csak megjelent.

Első fellépése óta maig, midőn — fájdalom — nem tagja többé a nemzeti színpadnak, folyvást kedvence ő a magyar közönségnek. Mikor nem élvezhetjük szép énekét, legalább szeretettel emlegetjük.

Fényes pályája sokkal közelebbi, semhogy emlékeztében ne élne mindazoknak, kik érdekességgel viseltet-

nek a hazai művészet iránt.

Mindnyájan tudjuk, hogy előkelő nemesi családból született Gerényesen, (Temes megyében) a zene és ének iránt már korán nagy hajlammal viseltetett; s tekintélyes rokonai ellenzése daczára is a színpadi pályára lépett. — Temesvárt Zimmerman volt első énekmestere. Bécsben Salvi (az udvari dalszínház mostani vezetője,) s Milanóban két évig a híres Lamperti taníták. Már ekkor fényes jövőt jósoltak neki. Először Corfuban lépett a színpadra, mint Elvira „Ernani”-ban, honnan a turini kir. színházhoz, majd 1846-ban a hunkaresti olasz operához hívták, honnan — minden fényes kilátásai mellett is — öt évi távollét után visszatért a hazába.

Először a nemzeti színpadon „Linda”-ban, a világ legelső altistanője — Alboni mellett lépett föl. Nehéz körülmény, de mely annál fényesebbé tette diadaist.

L. Hollósy Kornélia.
(Barabás fényképe után.)

A fiatal lány szép sugar alakja és bájos éneke mindenkit megnyert. Valódi költői jelenség volt, s úgy trillázott, mint egy csalogány. Lapok és közönség nem bírta eléggé dicsérni.

E nap óta az ő művészi csillaga nem halványodott, csak néha el-ellőtt szemek elől. 1850-ben külföldi műtázásra ment, s Varsóban nagy lelkesedés mellett énekel. Egressi Béni e búcsú alkalmával írta neki a „Csalogány búcsúját”, s arczképét ekkor tették be a múzeumba.

Majd újra visszatért, s tizenkét vendégszerpben lépett föl. De ez esték nemcsak fényesek, hanem szomorúak is voltak. Mondák, hogy visszavonul a szinpadtól, mely még évtizedek dicsőségével kecsegtethető. Csak egy vigasztalás maradt: hogy a boldogságot mondja az arról. Lonovics József — szívének választottja — vezeté el oltárhoz.

Több évig visszavonultan élt Makón, Egerben és Bécsben, s csak egy pár vidéki jótékony célú hangversenyben lépett föl.

1855-ben azonban ismét színházunk lírai primadonnája lett, s éveken át a közönségnek még nagyobb és méltóbb kedvence, mint azelőtt. Az ő Katalinját, Gildáját, Dinatorah-ját és Melindáját nem fogja feledni senki, a ki egyszer hallotta.

Minden jutalomjátéka virágoséval járt: minden föllépte megtöltte a nézőtér, s a hazai irói — öregek és ifjak — egy diszabummal tisztelék meg diadalai közepette.

Ünnepeltetésének általános örömjait csak egy két lap méltatlankodó hangja zavarja meg 1852-ben, midőn szinpadunkon egy idegen művésznő énekel. Hogy egy külföldi nőnek búkot mondjanak, hálátlanok (s egyszersmind igaztalanok) lettek a miénk iránt. Ez a gyöngéd nőre mélyebben hatott, mint kellett volna. Elhatározá, hogy visszavonul. 1862. jul. 29-én Melindát éneklő utószor. Gyászeste volt: virágok a páholyokból: gyászférfyos nők és férfiak a szinpadon: érdemkoszorú, mit a pályatársak nyujtottak: üdvözlő versek; s előadás után ablaka alatt búcsúzene.

Ki volt fejezve, hogy mennyit veszünk benne. S azóta folyton érezzük ezt, még jobban, mint a búcsúest alkalmával; s gyakran sajnosan kell rá gondolnunk, hogy e fiatal nőt — dicsősége telőpontján — nélkülözni nagyul kénytelenek.

De ha visszavonult is, nem pihent. Körutat tett az országban, dalolt és mindenütt jót tett. Debrecezen, s aztán Erdély nagyobh városai egymásután hallották és tapsolták őt. Majd néhány hónapig a bukaresti szinpadon énekel 1863. marc. végeig. Visszatérve (ápril—júliusban) alsó Magyarországra és a Dunántúl városait, mult őszeptel pedig (okt.—nov.) felső Magyarországra nagyobh helyeit utazta be. Mindenütt nagy kitüntetéssel fogadták, s útja valódi diadalút volt. Egy kitűnő művésznőt, s egy kedves társalgást, nemes szívű nőt ismertek meg benne; mert rá is azt lehet mondani, mit Rose Cherire mondtak: „melyik művésznőről beszéltek valaha többet, s melyik nőről kevesebbet?”

E vidéki körutjai alkalmával jótékony célokra többet adott négyezer forintnál, nem számítva ide a színéstartársaságok javára tett díjtalan föllépéseit.

Most midőn új útra indult Tatába, s dunameléki városokba, sok olvasót igen kedvesen lépünk meg arczképével, mely B a r a b á s f é n y k é p z ő m ű t e r m é n e k egyik legszebb munkája után készült. Vidéki városok újra hallják az ő kedves énekét, melyet mi a fővárosban oly sajnosan nélkülöztünk.

Adatok Buda történetéhez.

— Zsigmond és Mátyás királyok korából. —

Az úgynevezett „budai törvény könyv” (Ofner Rechts-Buch) kézírata a pozsonyi evangélikusok lyceumának egyik legbecsebb történeti ereklyéje. Ez, általános történeti és kúvjogi érdekekkel bír, mivel benne híven föl van jegyezve és előadva mindazon sajtószertő jogviszony és intézmény, melyek szerint azon időben, — midőn a szabad királyi városok állami fontosságúak, s követik az országgyűlés rendes tagjai lettek, — kormányzák a hon fővárosát, s intézték el a polgárok mind törvényeski mind egyéb ügyeit. Egyszersmind meg van

benne határozva azon állás és jogviszony is, melyet a főváros a koronával szemben elfoglalt.

A budai törvénykönyv, mely valószínűleg a többi sz. k. városok jogi s kormányzati szervezete mintájaul szolgál, részint a magdeburgi törvények és szokásokból, részint a hazai törvényes ítéletekből, szokásokból és gyakorlatból (usu et consuetudine) alakult, s miután a város összes polgársága, sőt népessége elfogadta, Zsigmondtól királyi megerősítést is (aprobationem regiam) nyert.

Ez érdekes jogi könyv három részre oszlik.

Az első rész a királynak a város fölött levő jogait, azok határkörét, vagyis a szent koronának a városon fenállt jogait határozza meg.

A második rész a bíróról, tanácsnokokról és esküdtelkről szól.

A harmadik: a polgárokról, mesterembekéről és az összes lakosságról.

A főváros, hozzátérve Pestet is, mely Budától függött, évenként 4000 arany forintot fizetett a királynak, mely összegből Pestre egy-harmadrész esett.

Ezenkívül a két városnak az év első napján 21 márka ezüstöt kellett adni a palackokhoz, billiomokhoz és serlegekhez, a király és királyné számára.

A kir. főkincstárnok (tavernicus) 15. — a főudvar-mester 6 arany forintot kapott új évre a két várostól.

Azon hírnöknek, ki tudatta a várossal, hogy a királynak gyermeke született, szintén ajándék járt.

A budai polgárok azon joggal bírtak, hogy Székesfehérvárt a koronázási szertartás alatt, a sz. István által épített nagyszerű Bazilikában, s e körül vértelben őrít állottak, s a megkoronázott királyt — mint testőrei — a királyi palotába kísérvén, ott is a belső s külső őrség egy részét képezték. Ezért mind útközben, mind pedig Székesfehérvárt, mindennel bőven el voltak látva.

A városi kormányzat élén a bíró állott. — Évenként sz.—György napján az összes polgárság összegyűlt a Boldog-asszony (Liebfrauen Kirche) egyházba, hol ünnepeles nagymisést hallgatván a városházba mentek, bírót választandók.

Bíró csak oly egyén lehetett, ki német volt, s kinek elődje legalább is három nemzedéken át lakott már Budán, s ki ha nem tovább, hat évig a tanács tagja volt.

A megválasztott bíró, azonnal esküt tett, hogy mindenki iránt egyiránt igazságot lessz.

Azúlan az összes polgárság tizenkét tanácsnokot (tiz németet és két magyart) választott.

A bíró és tanácsnokok választották a jegyzőt, kinek szintén németnek kellett lennie.

A volt bíró s hivatalnokok előbb német, azután magyar nyelven tartottak megköszönő beszédet. A bíró ez alkalommal egy galyat vagy pálcácskát tett le a tanácsasztalra.

Ezútan a városi polgárság valamely tagja tartott köszönő beszédet a volt hivatalnokokhoz.

A városi plébánost a tanács és bíró választották, s megerősítés végett az esztergomi érsek elé terjeszték.

A városnak joga volt hetenként két hetivásárt tartani, hétfőn a Boldog-asszony egyház, szerdán a Sz.—Margit egyház előtt. Később szombaton is tartották heti vásárt. Ezenkívül a templomok védszentje napján, az előttük lévő téren, s karácsonkor a Boldog asszony és Sz.—György egyházak előtt is tartottak alkalmi vásárt.

Az említett törvény-könyvben több különös és sajtószertő szokás és hatósági határozomány (Consuetudines et statuta) is van följegyezve.

Például, a ki kifessége azt, mi a tanácsban történt, vagy végeztetett, nyelvért vesztette el. S e büntetés alól a vétkes semmi árárt sem válthatta meg magát.

Az, a ki a tanács tudta és beleegyezése nélkül tanácskozmányra hívta össze a polgárságot, 100 ezüst márka büntetést fizetett.

A lakodalmi és keresztelési ünnepek fényűzése megállítására, (minthogy az e tekintetben gyakorlott pazarlás a polgárok vagyonát csökkentelte,) azt határozta Zsigmond uralkodása vége felé, hogy lakodalmra a vőlegény és menyasszony másod izi rokonain kívül, nem volt szabad tizenkét vendégnél többet meghívni. Ki e tilalom ellen vételt,

minden több vendég után tiz márka büntetést fizetett.

A keresztelési lakomára a szülők első izi rokonain kívül senkit sem aolt szabad meghívni, 50 márka büntetés terhe alatt minden személy után.

A kétnejűség bűne fölött a papok ítélték, kiknek iparkodniok kellett, hogy a férjet első nejével kibékéltessék.

Ha a nő emelt vádat férje ellen, hogy hozzá hűtlen lévén, más nőt vett el, s vődját be tudta bizonyítani: a hűtlen férjnek elevenen kellett volna megnyuzatnia; de e kegyetlen büntetést börtönrre, vagy pénzbeli büntetésre is át lehetett változtatni.

A zsidók kötelesek voltak vörös köpenyegyet viselni, melyre sárga foltot kellett varrni.

Buda történetére vonatkozólag megemlítem még, hogy miután Mátyás (1458. január 24-én) királylyá választottat, a budai és pesti tanácsok ekként esküdtek neki hűséget német nyelven:

„Esküszünk az egy élő Istenre, a Boldogságos Szűzre, s Istennek minden szenteire, hogy nem ismerünk el, nem olajunk s sohasem választunk más királyt, mint Wajdasia Mátyást.*) — Iránta engedelmes leszünk, neki híven szolgálunk, jogait védendjük, s őt kegyelmes urunknak ismerjük el, valamint a nagyhatalmu (grosmächtigen) Szilágyi Mihály urat is, ki az ő nevében kormányzóvá (Gubernator) választottat.”

Noha Buda polgárai általában hűséggel viseltettek Mátyás iránt, még is hébehozá kellett valamely csinót elküvetniök ellene, mert — mint Balbinus följegyezte — ily lakonikus levelet írt hozzájuk egy alkalommal:

„Mathias Dei Gratia Hungarorum Rex.

Bonum mane Cives!

Ad regem, onnes, si non venites, capita perdetis!

Budae.

Rex.**)

Sajtszerűt a dicső király még egy más leirata is, melyet a budai tanácshoz intézett.

Az azon időben gazdag és nagytekinélyű fegyver-kovács czéh előljárója Chiszár uram neje, Ilona ellen a többi mesternék azon vádat emelték, hogy férje iránti hűllensége miatt közbotrányt okozott, s azt követelték, hogy Chiszár uram vagy öze el magától nejt, vagy pedig hagyja el a várost vele együtt.

A czéh-gyűlés és a tanács is helyeselték a mesternék jámborságból eredt kívánatát. De a szép vádlottnő Mátyáshoz folyamodott, ki is egy leiratot intézett a tanácshoz, melyben kijelenté, hogy ő meg van győződve, miként Chiszárné nem lett hűtlen férjéhez, s ennek folytán azt rendeli, hogy őt e tekintethen senki se merje vádolni, s hogy az a nő, ki ezentúl azt tenni merszelné, nyilvánosan megvesszőztetik.***)

Voltak, kik suttogták, hogy Mátyás azért lépett föl ily erőlyesen Ilona asszony védelmére, mivel maga volt leginkább meggyőződve a vád alappságára felől.

Chiszár uram, a krónika szerint — el is költözött Budáról és Szegedre tette át lakását.

REMELLY GUSZTÁV.

A mennyei birodalom.

(Andersson világ körüli utazásából.)

II.

(P. Ö.) Egy ipariizlet sem oly általános a kúriaiaknál, mint a borbélyáság. Gyakran látható, hogy egy tiszteletrémelő borbély egész műhelyét furcsán alkotott szekrényben a hátán hordozza, s azt valamely utca szögletén leteszi. A küllösinsőség után sovárgó egyén e szekrényre ül; a szakállművész tükröt vesz elő: úgy szintén egy kis edényt, sal. s borotválni kezd oly irgalmatlan hővvel, hogy az ember nem tudja, min bámuljon inkább: a borotvált türel-

*) Wajdasia Mátyasch, Kovachich Supplementum ad Vestigia Comitiorum. II. p. 137.

**) Mátyás Isten kegyelméből a magyarok királyja. Jó reggelt polgárok! Ha nem jelentek meg mindnyájan a király előtt, fejéteket vesztitek el. Budán, a király.

***) Fessler, „Geschichte der Ungarn.“

mes odaengedésén-e, vagy pedig a borbély ujjainak gyorsaságán?

A gyümölcsboltok telve vannak a legízletesebb s legkülönfélébb gyümölcsökkel, s ha valamely értékesh és becsesb táplálék után vágyódunk, azt is feltalálhatjuk. Az élelmi áru piac s a növények s háromfák tarka vegyületével kínálgatik; kis négy lábú állatok és balakkal is bővelkedik. Amészárszékek csábitólág intenek, és a nagy áruhelyiségek fött étkektől párolognak, hol a napon szárított patkánytól és a czethal uszályától kezdve egész a sonka és sültéig minden kapható. Ezenkívül mindenütt helyettesített konyhák is vannak, hol sütnék, főznek, és föltötte olcsó áron teritnek.

De térjünk e prózai képektől a művészet és ipar magasabb körébe. — Czípő, kalap és főveg eladó árúk, tükör, ón, vas és réz-gyárak nagy térséget foglalnak el; selyem, vászon és gyapot-czik-

kek egész városnegyedeket töltenek be boltjaikkal; porcellán rakhelyek és tea-tárak ismét más negyedet. — A különzségeknék ismét más helyök van. Több utca oly boltoktól van elfoglalva, melyekben kizárólag téhelyeket árulnak. Minden kínai, a legifjabbtól a legöregebbig visel ilyet, s azok a legegyszerűbbtől kezdve a legpompásabbig találhatók. — A könyvek föltárva fekszenek, majd a tető alatt, majd a földön, sőt még a házak hosszában is. Majd mind egyik könyv tömbelítve (stereotypirozva) van, a papír finom s oly olcsó, hogy a lapok rendesen ketőzötték, a kötelek csekély árúak, a miért a kínaiak igen olvasott nemzet, s írók általánosán ismertek és becsben állanak. A szépnem rémitő sok regényt olvas.

Mint egy tündérvárosban bolyong az ember itt. Minden lépten új látvány kínálgatik, melyet bámulni kell. — Bármily túzásnak tessék is, bizton

állithatom, hogy eme kínai tárlat-czikkek közt olyanokat láttam, minőket másutt sehol egy ország sem mutathat föl, s ha meggondoljuk, hogy mindezeket oly nép készíti, mely ezredévek óta egyforma belátással s művészeti képzettséggel bír, némán állunk meg az ámulattól, s alig bihetünk saját szemekünknek.

Azonban nemcsak a gyártás képezi a bámulat tárgyát! Figyelmünket a fogyasztókra is kell fordítanunk. — Mily fényűzésnek s finomságnak kell oly államban uralkodni, mely minden cikket fölemész! S egyedül az itteni gazdagok s hatalmasoknál fölöslegessé vált árúk szállítatnak Európába.

Bámullattal tekintünk vissza a kéjelgő rómaiakra, kik lángészt tanusítottak abban, hogy mind azzal, mi a szemet, gyomrot s érzékiséget gyönyörködtet, körülövedték magokat, s el kell ismernünk, hogy mi mellettük csak kontárok vagyunk. Hozzá-

Galgóc.

jok hasonlót csak a kínaiak közt találunk. S vajon mit nem fődzünk még fel, ha majd egykor életük módja is leleplezve álland előttünk?

A kereskedelmi negyedek mögött tágabb utcákra is találhatni, melyeket a kínaiak magán házai képezik. Egy ablak sem néz az utcára, s a ház kapuja az általánosán ismert kínai papiros lámpák által világított; de oly szigorún el van zárva, hogy a kíváncsiság a család szentélyébe egy pillantást sem vethet.

Hogy e házak közül igen sok föl van szerelve: az a cselédség sokaságából következtethető; mely a ház elött ép oly téllenül és lomhán ácsorog, mint európai kollégáik.

A kínaiak vallásos nép. — Legalább tömérdek sok külső vallásos szertartást és ünneplést tartanak. Nincs oly nyomorult jármű vagy kis ház, hogy abban egy kised templomot, egy vaskos Jós z-szal ne lehetne látni; s az elött színes lámpák és illatot árasztó gyertyák gözölögnek, lángok

lobognak, aranyos papirok égnek, s rajgó tűzjátékok szikráznak, mialatt a tamtam zenéje szól.

Alig szürkült a reggel, s a lég zajos tamtanhangokkal telt meg, sajkából, hol rendesen az éjt töltém, kitekintve, a családokat lsten előtt térdelve láttam, a mint aranyat, myrhát és illatszert áldoztak. Aranypapiros, Josz pácák és löporgöz és számtalan röppentyűk fényltek, melyek a vízszínen ide s tova sitergetek és surrantak el. S midőn később a városba ballagtam, a kínaiakat mindenütt összetett kezekkel találtam, kik isten háza előtt imát mormogtak, melyet én ép oly jól értettem, mint ők.

A tulajdonképeni Josz-házában, az isteni tisztelet azonban nem meghatározott időben, hanem mindenkinék kényelme szerint, a nap minden óráiban szokott tartatni. Ezen Josz-házak mindegyike azon tarka pompa által tünik föl, mely ugyancsak kínaiak. Teli vannak minden figondolható alakú s különféle ábrázatu bálványokkal.

Az ismert Honan-templom mindazok közt,

melyeket szemügyre vettem, a leghiresebb volt. Miután egy elöduvaron áthaladánk, mely fügefákkal van beültelve, — természetes, hogy nem az általunk ismert fajjal, hanem oly óriási fügefákkal, mint nálunk tölgyek, — ötven lépés távolban négy templomot láttunk. Ezen templomok belsejében, mely nagy porticushoz hasonlít, két, a másikban négy bálványképet láthatni kolossális nagyságban, melyek szintoly magasak, mint a ház, s a legvadabb állásban ábrázolvák. Egyike azonban egészen szelidnek s barátságosnak látszott, s fehér arca volt; a másik lantjátékkal mulatott, mely vércüt mozgásba hozván, orcáit a legélénkebb pir futá el; a harmadik legvadabb örgönggessel öklével fenyeget, s a legreméltőbb titánokkal verekedésben van, mitől arca egészen megkékült.

Miután e helyeket elhagyjuk, a valódi templomhoz érünk, melynek közepén az aranyozott istenségeknék, melyek tiszteletreméltó s egyhangú főségekben trónolnak, egész sorozatát találjuk. Ki-

fejezések az egyiptomi bálványokra emlékeztek; a fekvő sphynxekre, melyek oly időmialan alakúak. Az oltárok, melyek nagy bolti asztalokhoz hasonlítanak, óriási virágdedények, tűzserpenyők, Jospálczák, lámpák és gyertyákkal vannak megrakva, és hosszú szövödarabok, vallásos mondatokkal teleírva, vannak fölakasztva előttük.

Nekem csak egy kisszerű egészen magán iszenizolgalatot volt alkalmam látni; azonban egyik utitársam, ki néhány nappal később egy templomot látogatott meg, a papokat a szentélyben összegyűlvé találta, kik fölváltva énekeltek, vagyis inkább hosszú imákat, himnuszokat és dicsőítéseket hangoztattak. dobot, lantamot vertek, vagy pedig mindnyájan az istenek társasága előtt a porba borultak.

A negyedik templom a harmadikhoz hasonlít, azon különbséggel, hogy itt a nagy terem előtt az aranyozott istenek sorairól egy kis mellékcsernok is van. Ezeknek egyikében egy kolossalis alakot vettem észre, mely a katolikusok Madonnájához hasonlított, karjain egy kis bepólyázott gyermeket ringatva.

A papok az oldalépület termeiben tartózkodnak. Ugy látszik, hogy ők a legrenyhébb s legtisztátalanabb népsópredék, melyet csak képzelni lehet. Bő aczéllék hálóküntös-féle öltözéket, nagy csuklyával, sárga övet, s meztelen lábukon szandálót (bocsort) viselnek, nagy fáradtságukba kerül öltönyüket fölfelé tartani, mivel az minduntalan lábszáraikra csavaródnak; piszkos lakásaik pedig a tisztátalanság bélyegét viselik.

Ezen messze terjedő épület egyik zugában kőfallal bekerített helyet találtam, a hol a kövérségtől majd megfulladt s undorító kínzódsú „szent sertések” henteregetek. Ezek természetes halállal mulnak ki, s csontjaik, miként a papokéi megégetetnek.

Az óriási fazekakkal fölszerelt konyhába, s a számos hosszú, keskeny asztalokkal ellátott ebédlőbe (refektoriumba) is bepillantottam; de az étkek ép úgy, mint az edények étvágyrontók valának. A papoknak semmi állati étket, sem húst, sem halat enni nem szabad; egyedül növényekkel kell táplálkoznok; s a munka, sőt a szellemi megerőltéstől való visszatartózkodás is, zárdái rendszabályához tartozik.

A bucsujárások szintén általánosak Kínában. Én egyet sem láttam a nagyobbszerű ünnepnapikból, midőn híhető, hogy vakító pompát fejtenek ki; de a kisebbek napirenden vannak, s leginkább csak abból állnak, hogy a sárkányok, halak, ökrök és bálványok torzalkait, melyek kemény papiruszból készítték, s tarkára festvék, a néptömeg ide s iva hozdorza. Az áhitatosság buzgósgát nem lehet észre venni, s így a hatátnak semmi nyoma sem marad. A vallásos buzgalom ki van elégítve azzal, ha művészi ábrákat készítenek, hogy azokat később megégsessék.

Az ismert kínai államvallás, Kungfutse tanai, ép oly mély értelmű erőnyúlcsesség, mint sok más vallásalapítóé; a kínai államszervezet és fenállása a tekintély elveire s atyai hatalomra van alapítva. E vallás 2500 évnél tovább uralkodott, s még igen sokáig fenállhatott volna, mert fő elve: a hasznos, minélfogva alkalmas az emberi igénybe venni. Azonban Buddha tanainak legtöbb követője van; a földgömbön egy vallás sem bír oly számos követőt.

A kínai uralkodók egyike egykor azt álmodta, hogy nyugaton új szellemi világosság támadt, s midőn fölébredt, követeket küldött, hogy eme új tanokat hozzák be birodalmába. Ezek Indiában találták meg Buddha-t, s onnan szívárgott be a buddhaizmus, mely véghetlen területeken hitetlen gyuszasággal terjedt el. S ez igen természetes volt, mintán ez a kényelem, érzékiség és ábrándi tana; a külső érzékiségnek hízog s a benső érzelmet kőj és élvezetbe ringatja.

Midőn néhány század előtt a jezsuiták küldöttéi működésüket Kínában megkezdték, a birodalmat eléggé jól elköszülve találták, sőt magát a császárt és egy hercegnőt is megtéríthetni volt reményük. Azonnal főállami méltóságba léptek, s pompásan éltek, migem a katolikus épület túlvakmép terveik végett hirtelen halomra roskadt. Ma már szigorú körülmények közt működnek a hitlir-

detők. Azonban azt állítják, hogy a jezsuiták ismét föl-fölemelik fejüket.*)

Még más, a Laotsze által alapított vallásfelekezet is van Kínában; egy neme az észvalásnak, mely mindamellett tele van rejtélyességgel és alchymiával. A lélekboldongást elveti, de annak hathatalanságát elfogadja. Ezen a népre megfoghatlan tan nem igen terjedt el, sőt annak papjai üldözés tárgyai, s hiveiket politikai tekintetben is gyánús és veszélyes pártnak tekintik.

A léghajózás rövid története.

A tiszta ész munkái részint a tudomány alapítása, részint a szépművészetek feltalálása, képzése s tökéletesítésében tökröndnek vissza; ez utóbbiak a gondoló észnek, eme isteni szikrának szüleményei. A teremtés remeke az ember, rendeltetésénél, veie született kíváncsiságánál fogva úgy van alkotva, hogy míg egyfelől másoknak szellemi tevékenységét önmaga működéseiből ismerheti fel; addig másfelől észmélte az által válik tisztává, hogy szellemi munkásságot önmagán kívül másokban is vesz észre, mi által önismeretre — öntudatra — jő.

Öntudatánál fogva öncselekvőleg működően, észreveszi minden egyéb fölötti lényeges felsőséget, mely készíti „belőpmi magát a természet legelrejtettebb titkaiba.” — A nyugtalan kedélyű embernél nemsokára beállott azon idő, midőn szükke vált őshajója, azon föld, mely számára munkatérül ki van jelölve; működésének, szellemi erőinek kifejtésére új meg új lért keresett. „Igy szállott ki — mint a római lantos énekl — törékeny járművének viotlól szelnek éreztve, az Ocean síkjára, az ismeretlen habokon a szelek játékának kitéve.” „Majd behatolt a föld mélyébe, hogy kiaknássza az elrejtett kincseket.” Majd azon törté eszt, — s e gondolat a legmerészebb — mint lehetne e rugtól szabadulva, madárként fölemelkedni a magasba, hajókázni a földnek betöltő légtengerben, „s versenyezni ott az ég vándor felhőivel.”

Minden időben tettek, hol kisebb, hol nagyobb gyakorlati kísérletet, hogy a madaraktól eltanulják a repülés módját, vagy pedig útszának a levegőben — hasonlólag a folyamok lakójához. Az embekeket e terv foganasítására a madarak testalkatának felületes elemzés alá vétele vezetett, melynél fogva nem szükséges egyéb a repülés utánzásához, a kivitel lehetőségét tekintetbe véve, mint jókora szárnyak. Az első ilyen kísérletek valóságilag ezen alapáltak, s oly régiek, hogy az őskor homályában vesznek el; így anyagot nyujtanak az ősi litregékhez.

A litrege szerint, vagy mint Ovidius „Metamorphosis”-ában olvassuk: „Dedalusit hevítvén szülföldjének szeretete, megunta Créta szigetét, hosszú száműzetésének színlelét, melyet tenger vett körül. Ezért elhatározta, hogy szárnyak segítségével fog börtönéből hazájába menekülni.” Majd a szárny készítésének részleteibe éteszkedve, ezeket mondja: „... ponit in ordine pennas, a minima coepit, longam brevior sequente, ut clivo crevisse putes, ... tunc lino medias, et ceris alligat umas. Atque ita compositas parvo curvamine fleclit, ut veras imitetur aves...”**)

„... az ily módon készített szárnyak segítségével Dedalus nemcsak börtönéből szabadult ki, hanem a tengeren is szerencsésen átkelt; azonban fia Icarus oly közel szállott a naphoz, hogy az a szárnyain levő viaszt felolvastván, a tengerbe zuhant, melyet azután nevérol neveztek el. Hasonló e mondához az, mely Phäetronról mondatik, ki hogy isteni származását bebizonyítsa, reávetie atyját, hogy a napszékér kormányzását egy nap bizza rá. Miután minden ellenjavaslat sikertelen maradt, beült a napszekerébe, s alig vette gyep-lőjét kezébe, midőn a nap lovai föl se vevén a gyenge kocsiat, rendes utjokról eltértek, mindent meggyujtván Ezért Jupiter megharagudva a gondatlan kocsiat villámmal sújtotta. Merényét életével fizette meg. Holt testét az Eridanusban lelték föl hajgai, s gyászolták Phäetron vezetés halálát.***)

*) Az új beavatkozások óta a bit, politika és kereskedés európai terjesztői több utat találtak a menyei birodalom bejésébe.

**) Ovidius „Metamorphosis”-ának I. könyvéből.

**) Inoen „Phäetron” könnyű, nyílt kocsi.

Evezredek után a sokáig utánzás nélkül maradt kísérletek megújultak; ezek tudományos alap, kiszámításra fektetve, a cél eléréséhez egy lépés-közlebb vezettek. Az, ki Dedalus híres művészetét magáévá tette, első, a francia Besnier volt. Ez vasrudak, emeltyők, s hozzáalkalmazott selyemszövetből madárhoz hasonló szárnyakat készített. A tett kísérlet eredménye az lett, hogy kisebb nagyobb magasságból leszállhatott, azonban a förepülés sikertelennek bizonyult be. Voltak követői is Besniernek, de ezek „szárnyszegetten földreterlesné” életüket veszték tudvágyukért. Szükkeblük azt hitték, hogy e balesetek a merész kísérletezőket elfojják rettenteni, s a kísérletek a feledékenység éjébe lesznek temetve. De csalódtak. 1808-ban híre járt Bécsben, hogy egy Dégen nevezetű órás, hosszas számítás s tanulmányozás nyomán, repülő gépezetet talált fel. Nagy mozgatható szárnyainak segítségével ugyanazon év nov. 15-én a „Prater” erdőből fölemelkedett; de mivel a szárnyak mozgásba hozatala emberi erőf vett igénybe, a fölemelkedés nehézséggel volt összkötve, s így Dégen mestersége nem talált pártolókra, kik utánzókként hasonló nyaktörő művelethe adták volna magokat.

Ebből láthatjuk, hogy minden kísérletnek vagy szomorú volt a vége; vagy kevés, vagy épen semmi hasznót sem eredményezett; elfeledvén az illetők számításaikból azt, hogy: „nem elég csak oly szerkezet előállítani, mely alakjára nézve legyen hasonló akár a madár, akár a halhoz; de oly anyag is szükséges, mely legnagyobb könnyűsége mellett is bírjon a madártól szokott rugökönységával és az ellenállhatási tulajdonnal.” „tehát szükséges volna — mint egy műértő kifejezi, — oly viszonyerőt kölcsönözni mely egyenlő a madaréval.”

Miután a szárnyakkal fölemelkedés gyakorlatilag kivihetetlen nem bizonyult be, ez föltelezte, hogy ha eredményt akarunk kivívni, elkerülhetlenül szükséges más módokrol gondoskodni.

Voltak olyanok, kik azt hitték, hogy a légtől üres réz — vagy üvegöbök, mint a körülök levő levegőnél könnyebbek, fölemelkedének a levegőbe.*)

Voltak ellenben mások, kik így okoskodtak: „ha a viznél könnyebb, s annak felületén uszó eszközök segítségével a folyamom át lehet kelni; úgy kétségkívül is, hogy ha éltető levegőnk-nél könnyebb testtel bírnánk, ennek segítségével a földünk körülvevő légtben épen úgy vitorlázhatnánk, mint vízi járműveinkkel a folyamok hátán.” Ismeretes az, hogy a levegő finom átlátszó rugökönységgel bíró könnyű test, — ennél könnyebb testet alig ismerünk; de van egy a vizben létező légnem, az ugynevezett köneny, (hydrogen), mely a közönséges levegőnél 15-ször könnyebb; világos tehát, hogy ez a légtben úgy fog fölemelkedni, miként felszáll a füst.

Midőn tehát 1766. Cavendisch Henry (szül. 1733.) a könenynek a közönséges levegőnél könnyebbségét fölfedezte, a léghajózás tudományában az első biztos alapu lépés meg volt téve; s csak utómunkásra volt szükség, ki az ígét testté valósítsa. Már Dr. Black Edinburgban (szül. Bordeauxban 1728.) sejtelmével bírt annak, hogy egy könnyéleg töltött hólyag a levegőbe felszállna. Cavallo Tiber (1782.) az eszmét felkapván, gyakorlati kísérleteket tett; de jölehet e tárgyban műveletéi sikertelenek maradtak, mivel a léggölyök kocsinyek és kelmék nehezek voltak; annyiban mégis elérte célját, hogy a könnyéleg felültt szappanbuborékokat szobája fedélzetéig emelkedni tapasztalhatta. Ugyanez sikerült Lichtenbergnek is Göttingában.

Ezen időtáiban működtek a Mongolfier testvérek. István és József papirgyárosok. Déli Franciaországban Annonayban, a nyugati Alpesek tövében lakván, többször volt alkalmuk a felhők felállítását szemlélni; ezen egyszerű tünemény azon gondolatra vezetie a Mongolfier testvéreket, „hogy e felhőket mesterségesen utánózzák.” — Azonnal 40 [] lábnyi papírral bélelt tafota — alól nyílt — léggömböt készíttettek. A könnyé előállítása, melyet Cavendisch talált fel — költséges lévén, s ismeretlen azon természetani tüneményt, hogy a melegég minden testet kiterjeszt, s könnyébe tesz, golyójuk nyílt szájánál szalmából tüzet raktak, s mi-

*) Ennek részletes leírását láthatni Gallien dömének 1755-ben írt ily című munkájában: „L' Art naviger dans les Ais.”

dőn az abban foglalt levegő átmelegült — megritkult, a léggömb a Mongolfier testvérek öröme fölemelkedett.

Az első kísérlet sikerétől ösztönözötten, egy 110 láb körü léggolyót készítettek, szájahoz kosarat alkalmazva, melyben tűz égett. 1783-jun. 5-én Annonayban fölereszték. A léggolyó 10 perc alatt 6000 láb magasra szállott fel, s 7200 láb távolságra esett le.

A léggolyó feltalálásának dicsősége a Mongolfier testvéreket illeti; innen az oly léggolyók, melyek ritkított lég által emelkednek, napjainkban is Mongolfiernek nevezetnek.

Azonban az ily golyóval fölemelkedés, — melyet a tűz vitt a magába, s minden része éghető anyagokból volt készíve, — nagy életveszéllyel volt összekötve. Ezért Charles, a természetudomány tanára Párisban, egy 12 láb átmérőjű gyantával bevont léggolyót könléggel töltött meg, melyet aug. 27-én 1783-ban Párisban Mars mezéről roppant nézősereg jelenlétében föleresztett. Rövid idő alatt 3000 lábnyi magasságban lebegett, s csak három óranegyed múlva ereszkedett le a léggolyó, Páris-tól 5 órányira Gonesse falu mellett. Azonban Charles ennek csak foszlányait lelta meg, mivel a közpénz valamely ragadozó madárnak véltén, szétroptotta. Az egész léggolyó 25 fontot nyomott, és ugyanannyi erővel ment föl.

Az ily könléggel töltött golyók Charliereknek nevezetnek.

1783. oct. havában Mongolfier, Pilatre de Rozierrel s egy segéddel Párisban, tüzeléssel kiterjesztett 74 láb magas és 58 láb széles léghajóhoz kosarat alkalmazva, fölemelkedtek; de köteleken tartattak alól, s 50 lábnyi magasban lebegtek.

Ugyanazon év nov. 21-kén történt az első valódi légutazás. A merész Pilatre de Rozier, marquis d'Arlandall, XVI. Lajos francia király különös engedelmre folyán léghajóba szállva, a la Muette várából roppant néptömeg örvendezése közt e szédelgő levegői utat megkísérelte. Huszonöt perc alatt több mint másfél mérföldnyire haladtak a la Muette várától, s oly szédítő magasban lebegtek, hogy az alattok elterülő vidéket alig voltak képesek megkülönböztetni. A Szajna folyó, a battuszigetek felett átrepülve, a katonai tanoda közelében földre szállottak, mely sok nehézséggel volt összekötve.

A melegségtől vesztett golyó már a levegőben összezsúválva, a vászonboríték tüzet kapott, s így nehezen bujhattak ki alóla. Ezen leirt vállalkozás mindenrele egyike volt a legmerészebbeknek: föl-téve azt, hogy e tűz által melegített léggömb, sem csolnakkal, sem szabályozó eszközökkel nem bírt.

E czelszerű javításokat pár héttel később megtette Charles tanár, ki a léghajóznak oly lendületet adott, a tőkély oly fokára emelte, hogy abban lényegre nézve napjainkig felette kevés változás történt. Ugyanis 1783. dec. 1-én Charles és Robert könléggel töltött, 26 láb átmérőjű léggolyóval emelkedtek föl, egy kis hajóba ülven. A léggolyó tetején egy bezárható szelep volt a könlég kieresztésére, melynek segélyével alább lehetett ereszkedni. A két léghajós a légsúlymérő magasságát pontosan följegyezte, hajójuk jellemzését a koronként kivett fővénysúly (ballast) és a szelep által igazgatván. Neszenél ereszkedtek le, hol Robert kiugorván, az őt által megkönyebbült léggolyó Charles felragadta, ki szintén két óranegyed múlva fél mérföldnyire leereszkedett.

Az 1784. év jan. havában tette Mongolfier a legnagyobb kísérletet. Mongolfier, Pilatre de Rozierrel s még más öttel, felszállt Lyonban egy 104 láb átmérőjű léggolyóban, de 12 perc múlva szakadozni kezdvén a vászon, kényszerítve voltak leereszkedni.

Pilatre de Rozier (1784.) Versaillesben az udvar és III. Gusztáv svéd király jelenlétében ismételte légi útját.

Blanchard Ferencz (szül. Andelysben 1738.) is fölrepült már néhányszor, s a Mongolfierek ekkori találmánya igen tetszett neki, különösen pedig azok, melyeket Charles tanár és Robert tettek Párisban. Megelőzte a szerencsétlen kísérlete által ismeretessé lett Pilatre de Roziert. Ő miután első légutazását 1784. márt. 4-én megtette volna, 1785. jan. 7-én arra határozta magát, hogy Jeffries*) ba-

rátjával Angolországból a tengeren át Calaisbe repüljön. Doverben délután egy óraker ültek léghajóba; a kedvező szél a francia partok felé hajtván, az átkelés szerencsésen megtörtént. Három óraker Calais és Boulogne között lebegtek, 45 perccel később a guineisi erdőnél földre szállottak — a parttól befelé másfél mérföldnyire. Két óra alatt oly messzelegre haladtak a levegőben, hogy vizen legjobban széllal nyolcz óra kiváratnák hasonló tér megtevéséhez. — A csatorna, az angol és francia partok, térkép gyanánt feküdtek kiterülve szemek előtt. Miután az utazás egy harmadát megtették, minden terhet, melyet a sulyegyen megtartására a hajóba vettek, ki kellett hányolni, hogy a hajónak kedvező légfolyamat megtalálják. De mintegy két mérföldnyire a francia parttól úgy leszállt az, hogy még ruhájokat is kénytelenek voltak kivetni. A francia király XVI. Lajos ezen léghajózásért 12.000 frankkal, e mellett 1200 frank évi jövedelemmel jutalmazta meg bátorságát; az angolok s más nemzetek emlékpénzt verettek tiszteletére. Ott, a hol kiszállottak, első merészsgők emlékére oszlop emellettet.

1785. június hóban következett be a szerencsétlenebb kimenetelű léghajózás. Ugyanis a merész levegői vándor: Pilatre de Rozier, felbátorítva első sikerétől, egy nagyobb szerű léggömböt készített azon szándékból, hogy Romainnal Franciaországból Angliába léghajózzon. A kormány 40.000 frankot nyújtott neki a nagy készülete. Uja szerencsésen mehetett volna véghez, ha ő a könléggel töltött golyót, nem csatolja össze a melegség által könnyített Mongolfierrel. Ezen eljárás Charles nem helyeselte, s veszélyesnek mondotta, „mint a puskaporos hordót a tűzön.” Pilatre nem engedte magát beleszélteni, s Boulogneban társával légiútjára elindult. Hanem alig emelkedett a léghajó 12.000 lábnyira, a szelep helytelen szerkezete folytán a felsőbb légkörben a könlég tüzet kapván, nagyobb lángot vetett. Fél óra múlva az első léghajós mátyr — szerencsétlen társával — oly gyorsan zuhant a croyi torony közelében a földre, hogy Pilatre azonnal szoronyt halt, Romain nelány percczel később.**) Boncziani vizsgálat után kiderült, hogy a gyorsan kitűdült könlég lángja okozta halálokat.

Ugy, mint majd minden ilyen találmány, ugy ez is megkívánja áldozatát; s gyakorlati kivitelen teljesen nem felelt meg az igényeknek.

Megilletődve ezen szerencsétlenségtől, sokkal nagyobb elővigyázatot tanusítottak a merész léghajósok. Blanchard azért, hogy a léggolyó megrepedése esetére a hajós megmenekülhessen, különböző mentő eszközök készítéséről gondolkodott. Ilyen többek között, a „mentőernyő“ (Fallschirm.***) — mit 1787-ben talált fel. — mely nem egyéb, mint egy több ölnyi átmérővel bíró selyem esernyő, melynek fedezete alatt akármily magasból életveszély nélkül lehet leereszkedni. Csendes időben, ha az ily mentőernyőre akagatott teher nem nagy, a kívánt czélnek megfelel, míg ha szélvész dühöng ellenkezőt tanusít.

A mentőernyő tökéletesítésében nagy érdemeket szerzett később a két Garnerin.

Coking (angol.) nemzetének fő-jellemvonásával, hideg vérvél bírván, kifordított esernyővel akart a magasból leereszkedni; de oly rohammal zuhant alá, miszerint agyonzúzást vetett véget munkás életének.

Hogy a léghajóból kiszállás szél esetében megkönnyíthessék, vashorgony alkalmaztatik a léghajóhoz, mit kiszállás alkalmával leeresztenek. De ez veszélyessé is válhatik, mert ha a léggolyó folyóba esik le, a benvelők élete menthetlenül veszte van; minek kikérülése kedvéért, oly légszolnokat alkalmaznak a golyóhoz, hogy annak segélyével a vizen is evezhessenek.

De tekintünk meg újra Blanchardot, a tevékeny léghajóst, további pályáján.

Miután Blanchard, kufsteinai várfogságából kiszabadult, hová politikai üldözés következtében vitetett, 1793-ban Éjszak-Amerikába menekült. Két évvel később Philadelphiába ment. New-Yorkban egy

léghajót épített, melyen Európába akart visszajönni; de a villám feloldta művét, s megölte 18 éves nagyreményű fiát. Ez által ugyan szive kínosan megsebesült, de maga nagyobb veszélytől maradt menten, melyek merészletei következtében bizonyosan utóérték volna Ugyanitt 1796. aug. havában tette 46-ik légutazását.

1798-ban Rouenben egy óriási léghajóban 16-od magával emelkedett föl, s hat órai utazás után vetett horgonyt. Ez volt egyike a legszebb légutazásoknak. Ugyanezen évben történt ama léghajózás is, melyben Lalande, a híres csillagász is részt vett.

Blanchardnak Europa minden nevezetes városában meg volt alapítva hírneve, s 66 szerencsésen végrehajtott légutazás után, 1809. márt. 7-én jobb létre szenderült.

Ifj. Garnerin András Jakab — Blanchard után — egyike a legügyesebb léghajósoknak. Ő volt feltalálója „a mentőernyővel leereszkedésnek.” s Párisban 1799. tette első kísérletét; 1800-ban a pétervári udvar előtt mutatkozott. Ettől kezdve „éjszaki léghajósoknak” nevezte magát; s bátyjának czélzását — ki a feltalálás híreté magának akará tulajdonítani, megtámadta 1815-ben november hóban kinyomatott röpiratában.

1804-ben tette nevezetes légutazását Gay-Lussac párisi tanár, ki Biotval 21.600 lábnyira emelkedett. Ezen útjában Gay-Lussac tapasztalásokat szerzett a higány, s más folyó- és rugékony testek emelkedéséről, hanyatlásáról; ezen tapasztalati kísérletei gyakori vizsgálat után valódiaknak bizonyultak be.

Nem lehet hallgatással mellőzni Blanchard asszony vállalatát sem, ki az ily utazásokat szintén szerencsével folytatta. 1811. dec. 22-én Rómában — a világvárosban — ment föl; de midőn 67-ik útjában a levegőben egy tűzijátékot akart volna előadni, könléggel töltött golyója meggyúlt, s hajójával együtt lezuhánván, 1819. januárban Pilatre de Rozier szerencsétlen sorsában osztozott.

1815-ik évi szeptemberben, az id. Garnerin János, Olivér-Robertson természetbúvárval együtt, vezette a rögtön esést akadályozó mentőernyők körről tett kísérleteket. Leánya Eliza, ugyanazon év sept. 21-én III. Fridrik Vilmos porosz király jelenlétében 10.800 lábnyi magasságból ereszkedett le, mentőernyő segélyével. 1816. márt. 24-én másodszer emelkedett a magasba. Utóbbi kísérleteit siker koronázta.

A németek közül Jungius, berlini tanár volt az első léghajós, ki 1805-ben sept. 16-án 20.000 lábnyi magasságra emelkedett. Ily léghajózást tett Varsó mellett Reichard tanár, nejevel; hatszor szállott föl és alá, a nélkül, hogy a hajónak kedvező légfolyamat megtalálta volna.

1802-ben Konstantinápolyban szintén két angol vállalkozott. A léghajózás költségeit a nagy ur fedezte.

A legnagyobb légutazások egyike eddigelé Green angolé.**) Golyója az olcsóbb könszéllel volt megtöltve, mely bár nehezebb a tiszta könlégnél, mindazáltal csekélyebb áru, de leginkább azon körülmény miatt, hogy a golyó kelméjét csipősségével nem ronlja, ajánlatos. 1836-ban nov. 7-én szállott fel Londomból Green, miért is az ily módon megtöltött golyók Greenier nevet viselnek.

Alkonyodván az idő, Green léghajója még mindig az angol terület fölött lebegett, de az éj beálltával a felső légfolyam az északi tenger felé sodorta. Utája ejtő a calaisi csatorná, Lüttichet; de itt sem vet horgonyt, s sebesen repül tovább az éjszékében. Elvitorlázik Belgium, a Rajna vidékek felett. Majd lassan lassan hajnalodott, s reggelre horgonyt vet; a szántóföldön dolgozó munkásoktól értesül, hogy Weilburg közelében van. Ezen utazás 19 óráig tartott, mely idő alatt 90 német mérföldt röpi be.

A fő nehézség a léghajó kormányzásával jár. Hogy a léghajó ne legyen a szelek játéka kitéve, különböző módokat talált föl a leleményes emberi ész, pl. kormányzásra szárnyakat; majd vitorlákat alkalmaztak, nélkül még evezőket is; ezen eszközök azon czélra voltak szánva, hogy a mozgás gyorsít-

*) Némelyek szerint „Jeffries“ vagy „Geffries.“

*) Tournon de la Chapelletöl: „Vie et mémoires de Pilatre de Rozier.“ (1786.) Pilatre arcképevel.

**) Mentőernyő egyjelentésű a hullernyővel. A mentőernyőnek a francziában megfelel a „Parachute.“

*) Ennek részleteseb leírását olvashatni Dr. Hegedűsnél.

tassék. Azonban a legfőbb még nem volt elérve, t. i. „az önkényes kormányzás.”

A díjoni tudós társaság számos sikernélküli kísérletet közzé tett, és számos tervet dobott el. Az elsők közül megemlítendő, hogy a léghajós a hajójában levő homokszű (ballast) kivételével, vagy a könnyű egy részének szelep segélyvel kiérésztése által — magasabba vagy alább száll, s így a léghajónak kedvező légfolyamatot feltalálhatja.

1846. sept. 8-án kelt légiútjára Árbán, Kínnek, ha a véletlen segélyadás által nem kedvez. Pitlatre gyászok sorsa jut osztályrészül, s a tenger mélyében leli sírját. Árbán felszállását Triesztben roppant néplöveg várta; majd beállt az est, s léghajója még nem tölt meg teljesen. A nézők türelme rövid időközben fogyván, kótes zugás, hullámszó volt kitoróban; de Árbán éleslátását ez nem kerülte ki, s nehogy csalónak tartassék, mielőtt a léggolyó megtölt volna, a köteleket elmesztette, melyeket egy csomóba kötve, ülésként használt. A szél léggolyóját a tenger felé hajította, s rövid idő múlva eltűnt a látókörrel; mindenki vállalata áldozatának tartotta. Árbán este 9 óra körül már a tenger felszínén lebegett, s a mindinkább kiürülő golyón csak a legnagyobb fáradsággal tudta magát fellartani; már nem volt többé reménye életéhez, midőn 11 óra tájban a chioggiái hajósok megmentésére siettek, s hajójukon a trieszti kikötőbe vitték.

Hogy mily nagy mértékben foglalkodatta a léghajózás ez időben a világot, legyen arra nézve elég példál fölemlíteni a fiatal 12 éves Guérin-t, ki a léghajózás eszméjét egész kiterjedésében magáévá tette, s azt gyermeki képzelődésében körvonaloza, eszméjét testesítette. Ő a nagyok példáján indulva, egy léggolyó készítéséhez fogott, melyet midőn a légnek akart volna átengedni, a fölemelkedés előtt az elmesztett kötelők léggolyónak horgonyra felkapta, mely övében akadt meg. De alig vette ezt észre Guérin, véletlenül bekövetkezett helyzetének veszélyét felfogván, ösztönétől indítva, öntudatlanul a leffüggő kötélbe fogódzott, s így némi biztosságban lebegett a majd 1000 lábnyi magasan. A fiatal Guérin, midőn helyzetét megudta, segélyért kezdett kiáltani, de a távol miatt hasztalan volt erőlködése; legnagyobb szerencse volt rá nézve az, hogy szédülés nem lepte meg. Míg új helyzetével megbarátkozott, rövid hálát rebegett Istenhez, s midőn épen azon gondolkodott, mily vége lesz, golyója kezdett zsugorodva alább és alább szállani. Már jó közel éri a lábai alatt elterülő földhöz, midőn a mezőn dolgozó munkások segítségére sietve, megfogták, a nélkül, hogy valami baj érte volna, — nem számítva ide a kiállott félelmet.

1858-ban jul. 13-án Pitschner tudor Berlinből 9600 láb magasságra emelkedett, s a léggolyó egy óra tíz perc múlva Berlintől hét mérföldnyire szállott le.

Hensonnak 1855-ben ujonnan feltalált léghajója, mely Angol- és Franciaországban szabaddal nyert, daczára a külföldi hírlapok kiutólságának, gyakorlatilag kivihetőnek nem bizonyult, — állítólag az elégtelen emberi erő gőzzel pótolja. Ugy látszik Henson a Besnier, Dégen s utánczóinak eszméjét kapta fel, kik szintén Dedalus furcsa művészetének nyomán indultak. — Mit tett közelebb a párisi Nadar, az e lap hasábjain külön cikkekben volt elmondva.

Ez rövid vázlat a „léghajózás történetének,” melyben nagyobbára a XVIII. század utolsó, s a XIX. század első felében történt léghajósok vannak tárgyalva. A legújabb kísérletek eredményeikkel sokkal ismeretesebbek, minthogy annak leírásai részletezem kellene.

A legelső párisi kísérletől fogva, a léghajózást, tudományos alapra fektetve, vajmi kevésszer vették igénybe. Jóllehet némelyek a mű feltalálásakor annak haszonvetőségéről nagyon sokat ígértek az emberiségnek: mind eddig mind azáltal, némelyek pénzkeresetét, a bámuló tömeg mulattatását kivéve, haszna szintén kevés volt. Midőn a léghajózás nagyobb tért vívott ki, a könnyen hívők nagy seregének — milyen pedig mindig nagy számmal szokott lenni, — merész véleménye azon hitet élesztette,

hogy jövőre minden egyéb jármű fölöslegessé lesz, s a léghajózás annál nagyobb kiterjedésnek fog örvendeni. Voltak ábrándozók, kik az ideál-világában annyira felcsigázták képzelőtüket, „hogy repülő csatákról kezdettek álmodni”; de később csalódások annál keserűbbek voltak: minél inkább rajongtak.

Gyakorlati szempontból, csak a tudósok által fordítottat haszonra, kik a léggolyó segélyével a magasba felszállván, vagy a szelek irányát, vagy az elterjedő légréteg minőségét, a fellökő villanyosságát, vagy épen a lég különböző hőmérsékét bírták a tőkely eddig nem ismert pontjáig kifürkészni. Különös az, hogy a francia hadjárati alatt Meudonban egy léghajózási intézet állítottatott fel, melynek czélja volt, az ellenség hadi állásait kikémélni; de nem igazgathatván kellőleg a léghajót, alkalmazása megszünt. Valószínű tehát, hogy a léghajózás tőkéletlensége eddigelé a kormányozhatási mód hiányában alapszik. Ez oly minél, mely ugyanazon anyagból emeltetik, tartatik s igazgattatik, épen nem csodálható.

A pétervári tudományos akadémia, Robertson és Schacharow uraknak, 1804. jun. 30-án tett léghajózási tudományos utjokról, következő nyilatkozatot terjesztett föl: „E hasznos találmányt oly emberek kezére bízták, a kik nagyobb gondot fordítanak erszényök teletömésére, s ezen dicső találmányt az elegy nép enyelgésének, mulattatásának teszik tárgyává.”*)

Angolországban 1853-ban a lég hőmérsékének megvizsgálására különböző hónapokban — a várakozásnak megfelelő eredményel, több léghajózási tettek. A fölterjesztésben a többek közt ezen érdekes adat olvasható: „1890 1500 láb magasan a léghajózási Farenheit szerint csak tíz fokot, — s nem többet, — változik: míg ellenben a földterületén e változás 22 fokot mutat.”

A németek a léghajózásnál tett tudományos fölfedezésekre nézve, nem versenyezhetnek sem a franciaikkal, sem az angolokkal; jóllehet Jungius, Reichard és mások nem kis érdemeket szereztek a léghajózási tudomány terén.

Hogy a léggolyó fölemelkedéséről bizonyosok lehessünk, a következőket kell figyelemre méltatni. — mondja egy hazai tudósunk:**) — 1) a léggolyó egész terjedelmét, 2) a helyétől kimozdítandó közönséges levegő sulyját, 3) a léggolyóban foglalt ritkított, vagy könlég, vagy könszénég-lég sulyját, 4) ezen suly az egész készítmény sulyával összesen teszi az ellenszögletést, mely ha a léggolyó terjedelmével egyenlő térműjű közönséges levegő sulyjából levonatik, a maradék aza azon erőt, melylyel a léggolyó fölemelkedik, stb.

Végre a léghajózást illetőleg, nem lesz érdektelen, ha e találmánynak hazánkban honosításáról pár szóval megemlékezünk. Magyarországon az, ki az első „Mongolifert” Pesten 1784. aug. 22-én felbocsátotta, a tudós Szablik István, a kegyesrendnek egyik érdemeltes tanára volt; ki ezt Nagyváradon ujjal ismételte 1785. október havában.

PAPP MÁRTON.

A majom-atyafisági vitához.

Tisztelt szerkesztő úr!

„Az Ország Tükré” legutóbbi számában Mentovich Ferencz úr, folytatólag fejtegetve az anyagiság tanait, engem is megírt azzal, hogy Huxley majom-elmeletére vonatkozzék, a „Budapesti Szemlé”-ben tett ellennézéseimet kísérli czáfolni.

*) Zachariás: „Elemente der Luftschwimmkunst.” (Wittenberg 1807.)

**) „Természettan.” Irta Schirklhuber Mórícz kegyesrendi tanár. Pest, 1854. Harmadik kiadás, első kötet.

Viszont czáfolalban nem akarok bocsátkozni, csak egy tényt kell megigazítanom. Mentovich úr egyik érvét arra alapítja, hogy én egy másik munkámban, mely „Pantheismus és személyes isten” czím alatt jelent meg, magam is elismertem, hogy a vallás alapja a félelem. Ez nem áll. En a „timor peperit deos” elvet se idézett, se más munkámban nem vallom; sőt idézett értekezésemben a vallásos érzést egyenesen a gyarlóság s ebből következőleg a függés, tehát nem a félelem érzelméből származtatom.

Szíveskedjék, tisztelt szerkesztő úr, e helyreigazítást becses lapjában közltenni.

Pesten, febr. 17-dikén 1864.

GREGUSS ÁGOST.

Képeinkhez.

— Tájékpünk G a l g o c z váromját tünteti föl. Maga a város (Nyitra megyében) a Vág-parton igen kies fekvésű. Kath. temploma alatt van az Erdődy-család temetkező helye. Fiacsk közepén egy régi kerek és lapos torony látható, mely valószínűleg a török időkbeli való. Élénk, iparüző hely. A Thurzók alatt könyvnyomtató műhely is volt ott. Hegyének déli oldalán áll régi vára, történeti emlékekben oly gazdag. A XIV. század elején Trencsényi Máté birta. Mikor legyőzött, a koronára szállt. Mátyás király alatt Ujlaky Lőrincz volt ura, II. Lajos pedig Thurzó Eleknek ajándékozta. E család kihaltával, a hozzá tartozó urodalommal Forgách Ádám nyerte el 180,000 frtért. De majdan F o r g á c h S i m o n — Rákóczy egyik ismeretes vezére, — többi jóságával együtt ezt is elveszté. Ekkor királyi adományképen az Erdődy-család kapta meg. Ez birja ma is. A törökvilágban a város sokat szenvedt török tatártól. 1663-ban a várat is elfoglalák, miután hitesszegt őrsége elbagyá. A Rákóczyaknak nagy fontosságú erősségük volt ez, mint a Vágon való szabad átkelés főbástyája. Utóbbi birtokosai: gr. Erdődy József és közelebb özvegye mind a vár, mind a pompás kert ékesítésére sokat költöttek. Gyönyörű kilátás van onnan a Vág- völgyre, mely mint a Rajna monte váromokkal, regékkel és legendákkal van teli, melyek nekünk még szebbek, mint amazok, miután hazánk történeteiből és népünk hagyományaiból valók.

— A tájrajzok barátai rendszeresen vesznek — bármibe kerül — egy egy szép rajnai albumot. Mi előzetőnkre nézve ezt is fölöslegessé törekszünk tenni. Ezért pár hónap óta egy egy festői pontot különk Európá legregényesebb völgyéből. Jelen képnk a gyönyörű fekvésű, s ódon épületei által érdekes B o p p a r d városka egy részét ábrázolja. Vonzó hely ez, hol ég és föld nyájasan mosolyog a régibb századok épületeire. Egykor virágzó birodalmi város, s eredetileg népe, mint mondják, római telepítvény volt. Ma már középkori jelentékénységéből sokat veszett, hanem eléggé népes, élénk és iparüző hely. Festői régi épületekben — minőket tájrajzunk is mutat föl — most is gazdag. Főtemploma XII. századbéli román stílyú, kettős toronnyal; van itt ferences és karmelita kolostor; Beyer v. Boppard szép kis várluka, az úgynevezett Schwalbach-ház, s a trieri érseki palota, melyek nagyobbára a Rajna part felé fekszenek. Számos régi faltorny szintén érdekes. Boppard hajdan frank királyudvar — villa regia — volt, s birodalmi várossá lett. VII. Henrik császár testvérének Balduinnak zálogosítá el. E miatt a birodalmi polgárok föl is támadtak, de legyőzetének. Egy másik kísérlet a veszített szabadság visszanyerésére Baaden János érsek alatt, szintén megihusult. Az érsek 1495-ben ostromlámeg a várost. — E helyet is, mint a Rajna minden pontját történeti emlékek, regék és legendák lebegik körül. Sőtét kövekről régi századok néznek komoran ránk, miatt a természet oly nyájasan mosolyog ránk, mintha ma is meg a teremtés első reggelen volna.

Boppard, a Rajna mellett.

SZÉPIRODALMI CSARNOK.

Tíz nap története.

— Febr. 16. —

Miódón a múlt napok kedves történeteiből bokkrétát kötök: nagyobbára oly virágszálak állnak rendelkezésemre, melyek már sok kézen mentek át, s így némileg elveszték — frissességüket.

Elkéstém, s irigyletem kell lársaimat, kik az első benyomások élményeinek mellett irhaták meg közelebbi élményeiket a napi lapok hasábjában. De vigasztal, hogy a szívből nőtt virágok nem hervadnak könnyen el, sokáig megtartják élénk színeiket, s a néző gyönyörködik bennök, ha tisztesen látja is azokat, mert termő földjük a jóság, s illatjuk, mely felszáll — hátat emeszt mindenfelé.

Napokig nem beszélünk, s nem tudunk egyébről, mint azon „inség bazárrol”, melynek megnyílását már multkor említettem. Elfeleltük a dán csatát, a politika szövevényeit, a lezajlott farsang emlékeit, a színház tarkaságait, az ünnepélyeket, lakomákat, s még a közbecsű jótékony zenédei hangversenyt is, (febr. 14-én a múzeumban, szintén a szükköködők javára,) félbehagytuk magán ügyeinket, mely valamennyien azon szép oltár köré seregeltünk, melyen négy napot át a legnemesb áldozattal fogott.

Egyedül e látvány volt képes megnyitni azon fájdalom, melyet százezrek inségének tudata költött a jók lelkében.

Sokáig fogjuk azért emlegetni e sok szép történetet, s e bájos bazárt, hol — mint egy írónk kifejezte: — az ember egyszerre érzi magát vásárban, hol hasznos tárgyakat vehet pénzen, templomajtóban, hol filléreket vet a szegények perselyébe, s egy díszes ünnepélyen, hol a szépség, jó érzés és szellem meghat, földért és tiszteletet parancsol.

Megmarad emlékkünkben, mint ritka benyomás, össze nem keverve oly apróságokkal, melyeket a napok gyorsan szílnék és elmosnak.

Mindenki tudja már, az ország leglátványosabb zugában is, hogy néhány előkelő és lelkes nő, élükön a legnemessebbel, kitől az eszme eredt, néhány napra beállottak Mercur kíséretébe. A szárnyas istent sohsem szolgálta szebb, bájosabb és lelkesebb csoport. Mintha olympusi bűvös botját néhány napra át is adta volna nekik: olt vonzók voltak valamennyien. Csak egy szót kellett szólniok, hogy még a Harpagonok is előkeressék rejtett arányaikat, s kiadják a jótékonyaság piacán.

A Lloyd-épület földszintjén áll az oszlopos csarnok, melyet ez alkalommal gróf Batthyányi Lajosné költségén díszesen szereltek föl, lobogókkal, föliratokkal, s az oszlopok közt kis boltokkal, melyekbe a legelőkelőbb nők készültek, hogy néhány napon át szolgálják a — népet.

Még ki sem nyílt e bazár: a jövedelem már is megereedt. — Zseblényi volt az első, ki gróf Károlyi Edénének száz ezüst forintot küldött egy pohár anisettért, melyet majd később Radványban fog a nemes grófnő áldott kezéből elfogadni.

Tizenegyedikén délben hintók és bérkocsik egész sora robogott a Lloyd-épületbe, melyen nemzeti zászlók hirdették a jótékonyaság csarnokának megnyitását.

Volt töltség, derült zaj és mosoly mindenfelé.

A pénztárnál két nemes nő ült, Batthyányi Lajosné és Damjanich Jánosné úrhölgyek, kiknek neveit megszoktuk a legnagyobb tisztelet hangján említeni. Ők oszták a jegyet, s fogadták el a magán adományokat. Volt dolguk elég, s mennél több volt, annál jobban örvendték. Az első nap harmadfél ezer forintot, a másodikon majd háromezret, a harmadikon több mint kétezer, s a negyediken, ötödiken talán még többet vettek be, csupán a belépti jegyekből. Volt, ki jegyért ezer ftot is adott, mint gr. Károlyi István; sokan adtak százakat és százakat. Urak és úrhölgyek tarka tömegében jött egy szegény asszony is, kezében egy kosár gyümölcsessel, s így szólva: „faluról jöttem, hogy eladjam e csekélyt, de hallottam, hogy itt a szegények javára árulnak nagyúri asszonyok; szeretném, ha ezt is eladnák nekik.” A nemes grófnő

elfogadta, s melegen szorított a szegény asszonnyal kezét. A szeretet és jóság e perczen testvérré tett két nőt, kiknek egyiké bástyában, másikka pedig ünnepnapon is csak fértványban jár. Majd jött egy öreg úr, két jegyet vett, s visszafordult. „Miert nem megy be?” — inték az úri nők. „Engedjék meg, — felelő meg, — hogy örök emlékül tarthassam meg e jegyeket, melyeket ily áldott kezeiből kaptam.” Azzal elment; nem akarta, hogy ott benn elvöggyék tőle.

De nekünk ám el kell bucsúzni jegyeinktől, hogy miután eleget látogattuk mosolygva a hiúság vásárait, most lelkeselve nézzük a jótékonyaság vásárait.

Két sorban tizenkét gyönyörű bolt. Megannyi fényes lapja egy emlékkönyvnek, mely a női szív nemességét hirdeti.

Mindig óhajtam látni a keleti bazárokat: de azt hiszem, nyugat nemes szelleme nálunk sokkal költömbbé tette e szokást. Itt nem az árucikk ragyognak, hanem a nemes szellem, az eszme. Itt nem az a szép, a mit veszünk, hanem a kéz és szív, mely nyújtja.

Akármerre tekintünk: a legbájosabb alakok csevegnek és mosolyognak.

Itt hercegnő Odescalchiné, a bájos szőke úrnő, fehér előkönyven, tölti a liqueurt, sört, s osztja a hideg sültet és sonkát. Szavai megédesítenek mindent. „Vegyenek már, nagyon jó és olcsón adom!” oly kedvesen tudja mondani, hogy az első napon, segítje a szép Baumgarten-Grünhut ut asszonyt, négy óra alatt többet vett be ezerszáz forintnál. Boltjukat Likey, Marchall, Michalek jöhrü vendéglősök a legszebben rendezték be. Mindig töltség van e kis árutelep előtt, hol Hébék töltik az italt. — Ha a valódi étteremben is ily bájos nő szolgáltatnak: a gourmandise rövid időn a világ fővétké és csapása lenne. De a hercegnő éppen nem drágás; csupán gazdag ismerőseit sarcolja meg, s e tekintetben oly leleményes, hogy szelleméből sokat adhatna a mai pályavígjáték-íróknak. Ime egy eset. X. gróf evett egy keveset, s kérdé az árt. „Tizenöt forint!” — Nagyon sok, — gondolá, — na de majd megtérül a méltóságos csalárosnő. Visszajövet megint kér egy pár szelet sonkát, belakartatja papírba, s azt mondja: „aufschreiben!” — A bájos csalárosnő sem röst; veszi a krétát, s nagy betűvel fölírja a táblára: „X. gróf 25 ftal adós.” Mit tegyen most? Inkább kifizeti, sem hogy három napon át ezer meg ezer ember olvassa.

A szomszéd bolt előtt szintin nagy a zsvaj és töltség. Ez gróf Zichy Pálné és Holán Ernőné asszonyok boltja. Van ott sok apró és díszes tarkaság, többi közt óraszalagok, melyekre a boltosnők kedves nevei jegyeztek. Sorsjáték is van, mely körül szeretetreméltó fiatal leánykák és élénk ifjú emberek sűrűnek. Mindenikünk vesz egy csomó sorsjegyet: a város számok fényképeket, a feketék más értékes apróságokat nyernek. H-né asszony az öröm mosolyával nyújtja át, mintegy tudja, hogy kedves emléket ád.

Tovább egy kis bolt e fölirattal tűnik ki: „Deák pipájához.” Itt gr. Zichy Ferdinándné s a bájos Karácsony Ferencné árulnak gyermekjátékokat és egyszerű szivarpipákat. Mint sajnálhatja, a ki — mint e sorok írója — minden zsebpénzét kiadta, mire a töltségben keresett áruhelyhez jutott, s így Deák-pipa nélkül kellett elmennie.

A cukrász boltból gr. Andrásy Gyuláné s Herzfelder Vilmosné asszonyok vonják magokhoz a vévőket. Fáradszónak nap nap után, s nagyon sokat vesznek be. A deli grófnő még az utolsó napon is egész jókedvűleg kérdezgeti: „ki vesz czukrozott gesztenyét leszállított áron? Nagyon olcsó. Darabja csak egy forint.” — Most az egyszer valóban olcsó, ily kitűnő hölgy kezéből.

Gróf Keglevich Béláné s Koller-Fuchs asszonyok iróeszközöket és fényképeket adnak. Van bőven; derék fényképezők folyvást küldenek, s ki ne venne itt egy egy Batthyányi képet, oly áron, a minő tőle telik? Némelyiknek

becsét nagyon emeli az, hogy a lelkes leány oda írja a kép hátára, hogy tőle való. Az ember könyveze nézi betűit.

Gróf Bethlen Józsefné, s Braun-Szentiványi asszonyok női és férfi czikketeket, szőnyegeket, Joannovicsné és gr. Pejachevits Pálné ékszeret, szappant és nyakravalókat, Kralovánsky Györgyné és Herzfelder Adolfné szép üveg-árúkat, Simigh Istvánné és Vitális Mórné pedig porcellánműveket árulnak. Ha négy kezűk volna, még akkor se lenne pihenésre elég idejük.

A fűszerbolt Polgár-Rudnyánszky báróné és Balla Ilona k. a. (piros zsinóros, barna atillában) teszik érdekessé. Oly kedves, érdekes alakok, hogy lehetlen elhaladni előttük. Egy toboz édes gyümölcs, egy arany szín narancs, vagy egy üveg bor sohasem lehet édesebb, mintha ők adják, a nyajas jótékonyaság e szép óráiban.

Könyvek és szivarok is vannak. Báró Orczy Thekla és Schosberger né asszony osztogatják. A szivar ked: a könyv kevésbé. Úgy látszik: a betű itt is inkább öli, sem hogy elevenitné az emberek nagy részét.

De „Bolond Miska” itt sem panaszkodhatik részvétlenség miatt. Ezer és ezer példányban veszik, egy jóképe és ötlete miatt. Hátsó lapján le vannak rajzolva: pénztáruk mellett Batthyányi grófnő és Damjanichné asszonyok, s mellettük Bolond Miska levett kalappal, s ez aláírással „azok az árulók, a kiket Bolond Miska is szeret.” A vevő szívesen megbocsátja a rajzok gyöngességét, s fölkiált, vagy elgondolja: „igazán, éljenek ez árulók!”

Ily lapot mindenki kap. A ki nem vesz, annak holmiját bele takarják, s árát így fizettetik meg. S miután kiadó és szerkesztő ingyen adták a szegények javára, ki ne töltsék meg örömet?

A bájos Zichy Jánosné férfi divatczikkei is nagyon kelendők. Hiába, oly ráadás van mellettük: a kedves grófnő élénk mosolya és édes beszéde, hogy üres kézzel senki se mehét el tőle. A legboldogabb vásárló egy nemes szellemű lovag volt, (A-sy Pál, lovag, a szó legszebb értelmében.) ki mert és nyert. Azt kérde: kaphatna é egy csókot? „Miért ne, a szegények javára, — mondá a nemes nő elpirulva, — egyet ezer forintért.” — „Örvendek, — jegyé meg élmésem a férj, — hogy nőm csókja ily becses; de még jobban, hogy ily drága, legalább nem sok fog elkelní belőle!” S hányan fogják hátaltel szívvel emlegetni e kedves áldozat történetét.

A boltosnők folyvást leleményesek voltak.

„Önök ostor kell, — mondá az egyik valakinek, a ki innen is, mint sok nemes helyről el szokott kénni, — ime az ostor.” Csak a kezébe adta.

De a vevőkben is volt találékonyság.

Igy egy fiatalúr, ki fölhasználta e jó alkalmat, hogy almuhába kedves kéziratokat gyűjtson. Elment mindenik árusnőhöz, megkérte őket, hogy írják be könyvébe neveiket, s minden kéziratét öt forintot adott.

A másik ifjú egy grófkisasszony kis nyakkendőjét kérte százforintért. A kedves lány örömmel oldta le nyakáról, s a kapott összeget oda tette a szegények pénzébe. Hasonlóképp s ugyanily árárt vált meg egy másik kisasszony is — amannak éppen nővére, — kis nyakkendőjétől.

A czikket folyvást kellek és mégis maradt elég, annyira, hogy 15-dikén árverést kellett tartani a sok maradék fölött.

A jótékonyaság ezúttal oly gazdag forrásnak bizonyult be, melyből minél többet merítettünk, annál több buzogott beléje.

Nemes szívű felebarátok, jó kereskedők, (nem számítva ide azon nehányat, kik ez alkalmat is nyereszkedésre használták föl,) fényképirók, könyvárusok, iparosok és úri hölgyek folyvást sok eladni való ajándékokat küldtek.

Meghatározott részeket itt sem hiányoztak. Gerenday tanár özvegye, korán elhunyt leánykájának kis takarékpénztárát, — e kedves családi ereklyét

A kísértet.

(Elbeszélés. Franciaából — Poncon du Terrail után.)

(Vége.)

VI.

A mint az udvarra ért, vidám hang hallatszott fölötte.

— Jó reggelt vicomte. — mondá a hang.
Föltekintett, s egy ablakban de Roche-Noire bárót pillantá meg.

Hermine atyja zöld vadászruhába volt öltözve.
— Várjon meg. — kiálta le a vicomtehoz, lemegegyek önhez.

A vicomtenak e pillanatban az udvaron, kettenként összekötött szép vadászkutyák ötlöttek szemébe, s két fölnyergelt vadászló, féken vezetve egy vadászelvény által.

A báró leérkezett.

A vicomtenak úgy tetszett, hogy a várkastély öreg tulajdonosa egészen megifjodott a vadászöltözetben: könnyedén lépegetett nagy csizmáiban, s vigan csörgette sarkantyúját az udvar kövezetén.

De Roche-Noire úr nyílt és szívélyes tekintettel közeledett Ralphhoz, s szeretetteljesen rázta meg ennek kezét.

— Ön kétségkívül jól aludt a tegnapi hosszú és fárasztó utazás után, melyet nagy erdeinken keresztül tett.

— Csakugyan. — hebegé Ralph zavarral. Különösen tetszett neki ez a vidám szívélyesség háziura részéről, kinek házában a halottak visszajönek, s kinek csak pár pillanat előtt is temetést tartottak.

A báró hihetőleg kitalálta vendége gondolatát, mert sietett neki mondani:

— Nem akartam ennek a szegény Jean Denis-nek temetése előtt hazulról elmenni. Ó nagyon jó emberre volt házunknak, hiszen szolgált bennünket. No de a dolog megtörtént. Ha ön szíves lesz velem jöni az étterembe, rövid villás reggelit eszünk, s aztán rögtön lóra ülhetünk.

Kész vagyok ön követni, — viszonzá Ralph, még mindig álmodozva.

— Ez esetben jöjön.

A báró elől menve tovább beszélt.

— Szép vadásznapunk lesz; a havat megke-ményíté a fagy, a nap tisztán ragyog, az erdők mint valami zengzetes székestemplomok viszhangozzák majd kürtfúvásainkat...

Eközben az étterem ajtajáig érve, azt kinyitá, s Ralph a szőke Herminet pillantá meg nagy karszékből ülve a kandalló előtt.

Ralph — mint tegnap, midőn boudoirjában először pillantá meg, — most is csinosnak találta jejvesét. — Azonban tekintete Fulmen arczképe-re esett, s szeméi egyszeriben nem látták többé szép-nek Herminet.

Hermine nagyon közönséges képséggel volt az arczkép mellett, mely az elragadó Fulmenre emlé-keztetett.

E pillanattól fogva Ralph megint egészen el-mélyedt az álmodozásban; alig felelt néhány szót Herminenek azon kérdésére, miként tölté az első éjszakát Roche-Noire-ban; alig érinté kissé a hi-degsüllet, mit a báró teljes jó étvágygyal fogyasztott; s csak ajkát nedvesíté meg a serleghől, melyet a szőke Hermine töltött meg kicsi fehér kezé-vel. Folyton Fulmenre nézett.

Egy — tölgyburokba zárt régi falóra ti-zet ütött.

— Rajta kedves vicomte, mondá de Roche-Noire úr, ülünk lóra.

És az öreg úr, ki legkevésbé sem látszott észrevenni vendégének majdnem illetlen szórako-zultságát, kinyitá az étterem ajtaját, s mint valami huszéves ifju oly erővel fűtt jelt kürtjével az in-dulásra.

— Atyám mindig fiatal, mikor vadászatról van szó, — mondá Hermine mosolyogva, mialatt Ralph — észrevéven valahára udvariatlanságát, — megcsókolá kezét.

A fiatal leánynak tiszta nyugodt homloka volt, s szelíd félénk tekintete, nagyon reszketni látszott, midőn Ralph megfogta kezét.

— E gyermek sem látszik sejteni, mondá magában Ralph, hogy a kastélyt, melyben lakik, ki-

sértetek látogatják, s hogy a holtak, kik fölött itt a halottak vecsernyéjét éneklik...

— Kisasszony, — fordult hirtelen a fiatal leányhoz — hisz ön a kísértetekben?

Hermine elhalványult, de ereje s bátorsága volt mosolyogni.

— Nem, mondá, én nem hiszek, vicomte úr.

— És önnek nincs igaza talán, — mormogá Ralph, ki észrevette a leány elhalványodását.

Ezzel hidegen köszönt, s a báró után indult, kinek az egyik lába már a kengyelben volt. — Ó is lóra veté magát, s követé lovagolva a bárót.

VII.

Szép tisztafényű nap volt. De Roche-Noire báró és vadászának kürtje vigan viszhangozott a kopók csaholásával a sűrű erdőszégekben, melyben könnyedén bujkált a gyakorlott vadásziparipa.

Ralph is felcsodított némileg álmodozásából az érdekes mulatságra — s nyargalva iramlott a vadhajtó kopók után. Vén vadkan volt az üldözés tárgya. Ralph több óra óta nyargalt már, vezetve a kopók zaja által, de bosszusan bevé észre, hogy az üldözött vad nem igen hagyja beéretni magát, s így soká tarthat még ezen — rá nézve e pillanatban nem igen mulatságos multság. Nyargalt tehát a vadülözők után, — mert nem tudott okosabban tenni.

S végre megtörtént vele, a mi nem ritkán a leggyakorlottabb vadászokkal is meg szokott történni: elveszté az egész vadülöző társaságot, rászedetve egy erdei viszhang által, mely a vadások zaját utánhangoztatva, maga felé csalta. Néhány pillanat múlva Ralph semmit sem hallott, sem kutyagatást, sem társainak kürtjét.

Az erdő renetegében találta magát — néma csöndben.

A nap eltűnt a magas fák mögött — alko-nyodni kezdett.

Ralph kürtjéhez kapott, s nagy erővel fűtta az eltévedtek jeladását.

Semmi felelet nem jött arra.

— Oh, oh, — gondolá, — ha lovam magától meg nem találja az igaz utat, én bizonyonyal sohasem fogom megtalálni.

Megeresztvén a kantárszárt, egészen lova ösztönére bízta magát: — a ló néhány lépést tett előre, azután megállt; okos fejét jobbra balra for-dítgatá, s tétovázni látszott.

Az est egyre közelgett; a fák száraz ágai közt csipős hideg szél fűtyült.

Ralph lecsatlá a nyeregkapáról köpenyét, s beburkolá magát abba.

Aztán megsarkantyúzta lovát.

A paripa megindult — azonban a vicomte csakhamar észrevette lépéséről, hogy minden ha-tározott irány nélkül halad.

— Nagy szerencse lesz, gondolá magában az ifju, ba éhség és fagy meg nem ölnek e végtelen erdőszégekben.

E pillanatban lova hirtelen megállt s füleit hegyezé.

— Hm, mi dolog ez, — mormogá a lovag, s a sarkantyút megint lova oldalához érteté, — de ez nem mozdult, s félni látszott valamitől.

Ralph előre nézett, s úgy tetszett neki, mintha a homályban egy mozdulatlan fekete tárgyat látna a fák közt. Most erősebben megsarkantyúzta lovát.

A paripa a fájdalomra önkénytelen néhány lépést tett előre.

A vicomte most jól kivethette, hogy a fekete tárgy nem egyéb, mint egy ember, ki vállán fey-verrel nyugodtan ül egy ledöntött fatörzsökön.

— Hé barátom, — kiálta rá, bizonyosan meg tudod nekem mutatni az utat Roche-Noire felé.

A fekete alak megmozdult, — s ugyanazon perczen megszólalt, — de hangjára borzongást é-rezett a vicomte.

— Szívesen, — mondá a bang.

A puskás ember közeledett Ralphhoz, ki a homály daczára is fölismerte benne Jean Denis va-dászt, — ugyanazt, kit reggel temettek el Roche-Noireban.

A vicomtera nézve ezen s a mult éjjeli kísér-tet közt az a különbség volt, a mi van egy ledítő szépségű nő s egy visszataszított arczú férfi közt.

Fulmen sirijából kikelve is oly szép volt még.

küldé a pénztárhoz, tele különböző arany és ezüst darabokkal.

Azt hiszem, ha még egy hétig tart is e „ba-zár”: mindig lett volna elég vevő és eladni való.

Az első nap többnyire ismerős arczokkal ta-lálkozánk; de harmad és negyednap a nép min-den osztályából tömördeken mentek, úgy hogy a to-longás gyakran egészen ellenkező irányba sodort, mint a havá igyekeztünk. A legkitünőbb hazafiak is nagy érdekeltséget tanúsítottak e nemes vásár iránt. Részt vettek benne, nem csak mint látogatók, hanem mint árucikk-készítők is. Így De á k F e r e n c z ne-lány, saját kezével csinált csinos faragványnyal, melyek mind drága áron kelttek el, s J ó k a i M ó r díszes tobzokkal ajándékozták meg ne-lány úri-hölgy boltját.

Eleintén sokan félték, hogy e vásár megláto-gatása sokba kerül. Később mindnyájan meggyő-ződöttünk, hogy a nyájasság, báj és szívemesség e ritka csarnokában, semmi ciklik sem drága, mégha magas ára volna is.

Legalább nem tudunk embert, ki, ha minden pénztől ott hagyta is, meglátna volna, hogy oda-ment. De van és lesz igen sok, kik mindig sajnálni fogják, hogy e ritka látványtól és feledhetlen em-lekekétől (szűkeklenség vagy más okok miatt) meg-foszták magukat.

Valóban szép napok voltak. Szívünk három forintos szivarokat, ettünk öt forintos naranesokat, s olvastunk egy forintos újságot, a nélkül, hogy e nagy árakat sokalhattuk volna.

Hisz mindez a sz e g é n y e k és s z ű k ö l - k ö d ő k javára ment.

Azért áldás a nemes szívű nőre, ki ez esz-mét szőnyegre hozta, és mindazokra, kik a kivi-telre lelkesen nyújták segítségkezeiket.

Különböző osztályok és körök hölgyei egye-sültek itt testvériesen, hogy a nyomor és inség ne-lől örát ezer meg ezer szalmaviskóban megköny-nyítsék.

Találkoztam egy lelkes öreg ismerőssel, ki könyveze nézte e bájos, mosolygó, fáradhatlan alakokat.

— Miért sir? — kérdezém.

— Mert nem vagyok költő, hogy meg-é n e k e l h e t ű m ő k e t, kik körüknek nem csak szebb, hanem jobb felét is képezik.

VADNAI KÁROLY.

Az „Inség-Bazar“ jövedelme.

I. B o l t o k j ö v e d e l m e. Gr. Andrassy Gyuláné és Herzfelderné 2169 ft 13 kr, gr. Beth-len Józsefné és Braunné 1559 ft 5 kr, gr. Zichy Nándorné 1222 ft, és Karácsonyi Ferenczné 941 ft, gr. Keglevich Bólané és Kollerné 2533 ft, Kra-lovánszkyne és Herzfelderné 1010 ft 83 kr, b Or-czy Thekla és Schossbergerné 1245 ft 60 kr, b. Polgár-Rudnyánszkyne és Balla Ilona 914 ft 81 kr, Vitálsiné és Joannoviczné 604 ft 20 kr, gr. Zichy Jánosné és gr. Zichy Melanie 2758 ft 55 kr, gr. Pejacevics Pálné és Smiglihé 1200 ft, gr. Zichy Pálné és Hollanné 3700 ft, Herczeg Odescalchy Gyuláné és Baumgartenné 3500 ft 92 kr. Összesen 23.359 ft 9 kr.

II. B e l é p t i d i j a k és p é n z a d o m á - n y o k. Február 11-én belépti díjak s adományok 2994 ft, 12-dikén 2525 ft, 13-dikán 1691 ft, 14-dikén 1746 ft. Apró pénzbeli belépti díjak s ado-mányok 262 ft 24 kr. Fölváltott arany- s ezüst pénzadományok 1220 ft. Összesen: 10.438 ft 24 kr.

III. U t ó l a g o s a d o m á n y o k. Hg. Batthy-ány Fülöp 1000 ft, Herzfelderné 50 ft, dr. Haus-mann 20 ft, eladott bolnikért a bazar bezárása után 21 ft, Pongrácz Lajos Esztergamból 5 ft, Egerből egy névtelen 3 ft, Lichtenberg Mórné Szegedről 4 ft 22 ft 76 kr, összesen 1121 ft 76 kr. Összes jövedelem 34.919 ft 9 kr.

Gr. Batthyány Lajos özv., és Damjanics János özvegye, mint a bazar pénztárnokai.

hogy nem kellett félelmet. S aztán Ralph nem látta őt úgy koporsójában fekvő, mint a vadászt, azon bideg sápadt arccal, mely a meghalás bizonyos jele.

A vadász megjelenése borzadálylalt tőlté el, haja felborzadt, s fogai vaczogtak.

A halott intett neki, hogy kövesse.

Ralph képtelen volt lovát kormányozni; azonban a ló, kétségkívül valami legyőzhetlen erőnek engedve, önkényl lépdelni kezdett a vadász után.

A halott lassú léptekkel haladt; lábai legkevesebb neszt és nyomot sem támasztottak a hóban.

Ralphon néhány pillanatra annyi erőt vett a borzadály, hogy mintegy megmerevedni érzé magát a nyeregben.

Lassankint azonban kezdé magához térni, úgy hogy képes volt némileg gondolkodni:

— Ki tudja, hogy ez az ember csakugyan halott-e? vagy jobban mondván: ki tudja, nem hasonlít-e hajszálal ahoz, a kit én a koporsóban láttam — s nem akarják-e fölhasználni e rendkívül hasonlatos ságot az én részedetésemre?

Ez nagyon hihetőnek látszott előtte, s hirtelen megállítá lovát.

— Hé, Jean Denis! — kiálta.

A halott megfordult.

— Mit kíván ön? — kérde tréfás hangján.

— Akarom tudni, hová vezetss?

— Az utra, mely Roche-Noire-ba visz. Mint egy száz lépést megýnk még, s kiértünk az erdőből; ekkor balra meglátja ön Roche-Noire-t. Jöj-jön uram.

Ralph nem ment.

— Mondd csak Jean Denis, szólt Ralph, meggyőzösz engem arról, hogy csakugyan meghaltál?

— Hé, — hahotázott a kísértet, hát nem volt ön ma reggel jelen a temetésen?

— Igen jelen voltam.

— Nos, önnek tudnia kell, mihez tartsa magát.

És a kísértet éles kacagásra fakadt, mi meg-reszketetté Ralphot.

Az ifjú lázás haraggal kapott pisztolyához.

— Istenemre, — kiálta, mindjárt megtudom én, élő vagy-e, vagy halott.

— Ah, ah!

A vicomte fölönvő a pisztoly sárkányát.

— Az ember nem hal meg két izben. — mondá, — s én sohasem hallottam, hogy a golyó legkevesebb is árthatna a kísérteteknek.

— Én sem, — viszonzá a vadász gýnyolódó hangon.

— Tehát, — folytatá a vicomte, csak egy dolgot kockáztatok.

— Mit?

— Azt, hogy megölök egy semmirekellőt, ki velem ingerkedni merészelt.

Ezzel czélba vette pisztolyával a vadászt.

— Ide, ide, — kiálta az, a két szemem közé.

Ralph megnyomta a ravaszt, a lövés eldördült, a világosság villámolt meg pillanatra a fák közt, — s e közben sátni gýnyhahota hallatszott; aztán midőn a lövés füstje szétoszlott, a vicomte nem látta már Jean Denist; — eltűnt mint a kísértetek...

Ralph, paripája oldalába vágta sarkantyúját; a ló kétségkívül fölismerve már e tájkét az erdőnek, megiramlott, s néhány pillanat múlva kivitte lovakját az erdőből.

Az éj beállt; de a távolban gyertyavilág csillogott a vén Roche-Noire várkastély komor homlokzatáról.

VIII.

Ralph vicomte sápadtan s izgatottan érkezett meg a várkastélyba.

A bejáratnál a báró fogadta.

A báró még jobb kedvű volt, mint reggel.

— Ah istenemre, kedves vendégem, — mond a báró a vicomtehoz futva, — meg kell vallani, hogy ön egyáltalán nem szerencsés, az ürdögbe! Ön eltévedt a vadásztársaságtól, s mi azzal töltöttük el a nap többi részét, hogy önt kerestük, hiába!

Valami önkénytelen benső ösztön sugallá a vicomtenak, hogy ne említse a báró előtt különös erdei kalandját.

— Valóban eltévedtem, — mondá, s rosszul tévém, hogy lovamra bízam magamat. Csak sok ide-oda való tévelygés után akadtam rá az igaz utra.

— Csakhogy végre itt van ön, — mondá a báró.

— Valahára.

— Nem történt önnel semmi sem?

— Semmi sem... egyáltalában semmi...

Ralph hangja reszketett; erdszakot kelle tenni magán, hogy elpalástolja izgatottságtát.

— Nos, mondá a báró, ki semmit sem látszott észrevenni, tehát menjünk az étterembe; Hermine vár bennünket; s ön nagyon éhes lehet...

— Valóban nagyon, hebegé a vicomte, lova kantárszarát egy lovásznak dobva.

Hermine, mint a báró mondá, az étteremben várt reájok.

A fiatal leányka nagyon halvány volt, s a vicomte-nak úgy tetszett, hogy legyőzhetlen szomorúsággal nézi őt. Nagyon keveset beszélt az egész vacsora folytában; nem kérdezősködött a nap eseményeiről; mély gondolkodásba látszott elmerülve lenni.

Csak a báró vált változatlan jókedvben.

A mi Ralphot illeti — ő siettetni látszott, hogy mihamarabb vége legyen a vacsorának. Mikor az asztaltól fölkeltek, erős főfájást s nagy fáradságtát adva okul, engedelmet kért, hogy szobájába térhessen.

Daczára a vadász megjelenésének, mely őt annyira fölizzgatá, a vicomte ismét új izgatottságra vágyott. Ismét látni vágyott Fulment...

— Szereltem őt halva is! — mormogá ágyába dőlve, s gyertyáját elfűjva.

Azután felindult remegő hangon kiálta:

— Fulmen!... Fulmen!...

Közvetlen a kiáltásra kigyultak a kandallón a viaszgyertyák, s Ralph, kinek szive dobogott, megjelenni látta a halott leányt.

IX.

A vicomte mindazok után a miket látott, hátrözöttan hitt a kísértetekben.

Ha a jeges kézzszorítás — és a sírfőlirat daczára, még kétkedhetett is Fulmen halálában, azonban mai kalandja eloszlátá kételkedését. — Hisz rálőtt a holt vadászra — és pedig oly jól célzolt! bizonyos volt benne, hogy a mint maga is kívánta, két szeme közé rőpíté a golyót; s ha a golyó hibázott volna, hallania kellett volna fütyülését.

De a golyó is, a vadász is eltűntek.

E kaland utolsó kételyét is eloszlátá.

Valóságos lélekidőzői hangon ejté ki a szavakat, melyekkel Fulmen árnyát megjelenésre hitta fel.

Az árny megjelent.

Fulmen hátraveté fejéről halotti leplét, az ágyhoz közeledett, s leült egy támlányba az ágyfejnél.

Arccán ugyan megvult a siri halott-sápadtság, szemeiben a szomorú élettelen fény, lépésében a törékenység — azonban mindezek daczára szép volt, hogy ellomályosult mellette Hermine nővérenek szépsége, — szép volt a kétségbejertőség!

Ralph első pillanatra érzé most is ama legyőzhetlen borzadályt, melyet egy kísértet látására mulhatatlan érez az ember, — azonban a következő pillanatban leigéztetni, elbűvöltetni érzé magát azon szépség által, mely Fulmen arczáról ragyogott — s ismét elfeledé, hogy hisz e leány nem tartozik már erre a világra!

— Oh! — rebegé örömtől és iszonytól reszkető hangon — oh!... valahára... itt van ön!...

— Itt vagyok, mondá Fulmen, kinek színtelen ajkain angyali mosoly röppent át.

— Nagy jószág önől, hogy eljött, — folytatá Ralph, szerelemmel nézve őt. Ugy föltem, hogy nem fog eljöni.

— A másvilág messze van ide barátom.

— Létezik távolság a holtakra nézve.

— Mint az élőkre nézve barátom, tegnap mondtán önnek, hogy el vagyok kírhozva... És a pokol messzebb fekszik, mint a paradicsom.

— Elkírhozva! — hebegé Italph.

— Igen, mert egy szerelmi gondolattal multtam ki...

— Egyébiránt az Isten oly jó...

— Igen az Isten jó, de szigorú. Gyakran elhervasztja a bibóbt, midőn már épen kinyilándó lesz; meghalni engedí az embert husz éves korában!

Fulmennek valami megható melegség volt szavaiban.

— Ó jó, folytatá, mert megengedte, hogy kiválthassam magamat a kárkozatból. Ha egy élő férfi szeretne engem a siron túl...

— Én szeretem önt! — kiálta Ralph.

A leány szomorúan mosolygott.

— Igen, mondá, s ha kezem érintené az öné, elsikoltaná magát, mint a mult éjjel, és félne... A holtak mindig fáznak.

— Nyujtsa ön ide kezét, s majd látni fogja, — mondá Ralph, s elhatározottsággal nyujtá kezét a halott felé.

-- Ime itt van.

Ralph megfogta a nyujtott kezét, s azon borzasztó érzést érzé végig futni idegein, melyet egy hideg kigyó érintése támaszt az emberben; azonban boldorsága azt kezében tartani, s volt ereje mosolyogni.

— Én szeretem önt, ismétlé, szeretetteljesen tekintve a halott leányra.

Az még mosolygott mindig.

— Szegény barátom, mondá, én valóban hinni akarom, hogy ön szeret engem...

— Oh, esküszöm...

— Azonban, hogy ön szerelme megnyissa számomra a mennyet, annak oly mélynek, égőnek, szenvedélyesnek kellene lennie irántam, hogy ön megiszonyodjék az élettől s hogy a sir, hol én nyugszom, vonzza önt... De ön alig huszonkét éves, Ralph, és az ön korában az élet oly szép... Az ifju lehajtá fejét.

— Ah, mondá, az élet ön nélkül: halál; egyesülve lenni önnel a halálban: élet.

— Vigyázzon barátom.

— Mire?

— Tudja ön, ha ilyen vágyakat táplál, az Isten szaván foghatja önt, s még teljesítheti azokat.

— Ah, — mondá felmagasztosulva az ifjú, ön férjének lenni az égben, önnek kezét az enyémben tartva — átélni az örökkévalóság századait, nem ez-e az igazi élet, nem ez-e a végtelen boldogság?

— Ralph, barátom, szakítá őt ismét félbe a meghalt leány, kinek szeme örömtől ragyogott, Ralph, vigyázzon.

— Én nem félek a haláltól.

— Pedig ön bizonyosan meghal, ha engem szeret...

— Forrón óhajtom azt.

— De hisz ön nővérem jegyese?... Ralph haraggal kiálta fel.

— Oh, gyűlölöm őt, mondá.

— Miért?

— Mert ő élő, mig ön fölött a sir bezáródott.

Mit tett ő, hogy neki megengedettett tovább mint önnek örülni a nap sugarainak, a virágok illatának, a fák árnyának? Fiatalabb volt ő és szebb? Tiszlább volt az ő szíve?

— Ralph, sóhajttá a halott leány, ön igazságtalan és kegyetlen is...

— Önnek talán igaza van Fulmen. Azonban mondok valamit önnek, a mire meg is esküszöm, — azt, hogy nem veszem nélkül Herminet, s azt, hogy ha az Isten magához akar engem szólítani, s önnel egyesíteni az örökkévalóságban — én kész vagyok meghalni.

A halott hirtelen elkapta kezét.

— Ön elveszté eszméletét barátom, s én inkább sohasem akarok feljutni az égbé, hogyszem ily áldozatnak köszönhessem megváltásomat.

Ezzel lassan fölkel, s néhány lépést tett a távósásra.

— Isten önnel, mondá, Isten önnel Italph... vegye nélkül Herminet és inádkozzék érettem...

Azonban Ralph eléje borult.

— Fulmen! rebegé, Fulmen! kegyelem!... ne hagyjon el!... én szeretem önt!...

— De ön szerelme — halála.

— Az a boldogság és a megszabadulás.

És könnyei pergették arczán, és hangja oly igaz, őszinte, megindító volt, hogy Fulmen megállapodott.

— Tehát, mondá, csakugyan igaz, ön szeret engem?...

— Óhajtok meghalni, hogy örökké önnel élhessek.

— És ha tehetésemben állana téged rögtön e pillanatra megölni?

— Ah, te nem fosztasz meg e boldogságtól nemde? kiálta szerelmi magasztosultságától ittasultan.

A halott soká tévovázni látszott.

— Figyelj rám, mondá végre, kezét egy vésett ében szekrényre téve, — látod e butoradarot?

— Igen.

— E szekrényben van egy kis üveg, mely feketés folyadékot tartalmaz. De gondolkodjál elébb... s ha én távoztam.

— És e folyadék?

— Az a halál.

— Az a boldogság! kiálta Ralph a szekrény felé ugorva.

Fulmen intéssel visszatartá.

— Még nem! mondá, később... éjjelkor! Itt... de gondolkodjál...

És egyszerre a gyertyák kialudtak, s Ralph sötétben és egészen egyedül találta magát.

X.

Ralph vicomte, ha francia lett volna, Fulmen távozta után hihetőleg az ablakhoz rohan, s azt kinyitja, hogy lázas fejét az éjszaka hidegében kihűtse.

Azután az első lázrohamon keresztülvész, következő elmékedésre jutott volna:

— Mindez ostobaság. En huszonkét éves vagyok, s a mellett muskítás a király testőrseregében; élvezendő vagyok egy lilomfehérségű szép leányt, százezer livre évi jövedelemmel. Valóban, nagyon helyesen cselekszem, ha kapva-kapok az örömteljes életen, mely kínálkozik...

És nagyon nyugodtan feködt volna le, anélkül, hogy Fulmenre pillanatilag is gondolna többé.

Azonban Ralph skót volt; az ő bölcsőjét bizarr legendák közt ringatták a Cheviot-hegység aljában. Ő az ábrándos föllengzés azon fokára jutott, hogy ránézve ezentúl a halál élet volt, s annyit jelentett, mint örökre egyesülni Fulmennel. Az árny eltűnése után a kandallóhoz ment, s egy paraszat fűjva gyertyát gyújtott.

Aztán a kis szekrényhez rohant, melyben

megtalálta a Fulmen által mondott, feketés folyadékkal telt üvegcsét.

— Fulmen... Fulmen... várj rám! Szeretlek... rebegé.

És fölhajta az üveg tartalmát.

Pillanatra különös magyarázhatlan érzés fogta el, keblében nagy hideget, fejében nagy forróságot érzett; azután lassankint szemei elhomályosultak, lábai roskadoztak, rendkívüli zsibbadtság áradt el testén, és lerogyott a szőnyegre, folyton rebegve elhaló hangon:

— Fulmen!... várj reám szeretlek! ...

XI.

Ralph felhajtván az üveg tartalmát, azt hitte, a másvilágra költözik.

Csalódott.

Az üvegben nem volt egyéb, alattószernél, s a vicomte fölöttébb csodálkozott, hogy fölébred, ágyában találja magát, s a napot látja besütni az ablakon.

Egy hölgy állt közelében, s mosolyogva nézett rá.

Fulmen volt.

Nem a megholt, sápadt, fénytelen tekintetű, szintelen ajku halotti lepelbe burkolt Fulmen, de ugyanazon Fulmen, ragyogó szemekkel, friss piros ajkkal, ugyanazon öltözetben, melyben Ralph először látta őt az opera-bálban.

Ralph épen e körülmény folytán, pillanatra csakugyan azt hitte, hogy már meghalt, azonban csakhamar fölismerte a szobát, és az ablakon át a roche-noire-i park nagy fáit.

És azután Fulmen megfogta kezét és mosolyogva nézett rá; — és Fulmen keze forró volt, nem fagyos többé — és szólt:

— Ah kedves menyeyi férjém, már most egyesülhetünk, mert megbizonyosodtam szerelmedről: mert engem holtakn hívén, te is meg akartál halni; mert kiálltál minden próbát, a legutótsóig. Nyugodjál meg tehát kedves szeretett Ralph, Fulmen nem halt meg, és nem is kíván meghalni, Fulmen élni akar soká, nagyon soká, és szeretni téged mindig...

Ralph magánkívül, alig birta megérteni Fulment.

Ekkor Fulmen kétszer gyöngén megkoppantá a falat, s megnyílt azon rejteajtó, melyen át ő a szobába lépett, midőn kísérleti szerepét játszá; a vicomte egyik ámulatból a másikba esve, azon ajtón át most belépni látta Herminet, atyját, s ezek mögött egy lovatot, kinek megpillantására akaratlanul elkialtá magát.

E lovat letevé Jean Denis-nek a vadásznak, nagy szakáltát, kék zubbonyát, s nagy saruit — minek következtében legalább is tíz évvel megfiatalodva állt a vicomte előtt.

— Kedves vicomte, mondá de Roche-Noire báró, engedje bemutatnom önnek Jean Denis de Maurevers marquist, Hermine unokahugom férjét, ki, mint neje, közreműködni sziveskedett, egyetlen szeretett leányomnak Fulmennek kérsére, az általa rendezett szeszélyes kísértetes tréfákban.

És Fulmen mindig mosolyogva, s Ralph kezét még mindig a magáéban tartva, mondá:

— Kigyóbródból készült, észrevehetlenségig finom keztyű volt kezemen. — ez okozta azon hideg érzést, melyet ön, kezemet érintve, mindannyiszor érzett. Unokabátyám de Maurevers, orvadásnak alakítá át magát, s Párisban ugyanazon mintára hajszáljig hasonló viaszalakot készítettett. — ezt látta ön a koporsóban.

— Azonban, mondá Ralph, visszanyerve beszélő-tehetségét, de Maurevers úr remélem, megmagyarázandja azt is, mint kerülte ki a lött golyót, s miképpen tűnt el nyom nélkül...

— Nagyon egyszerű módón, válaszolt a marquis. Ön pisztolyait csak lőporral voltak töltve, s míg a lövés füstje eloszott, fölvetém magamat egy lenyuló faágra...

A vicomte összeránczolta homlokát.

— Mindez, ugymond csak azért történt, hogy én rá legyek szedve...

— Nem, mondá Fulmen, kezét megszorítva, mindez ön esküvésének következtése, s írófom. Ön megesküdött nekem, hogy a siron túl is fog szeretni engem, és én tudni kívántam, megtartja-e esküvését. — Most ön neje vagyok.....

Vegyes rovatok.

Egyleti tudósítások.

— A k. m. természettudományi társulat utolsó gyűlésében Steer vegytudós kísérletei tárgyaltattak, melyek azon körülményt magyarázzák, hogy a bor, s a savanyu vízzel keverve, sötét színt vesz fel. Steer ennek okát nem a víz vas tartalmában, hanem abban találja, hogy a bor gubacsava (acidum gallicum) a savanyuvíz sóival egyesül, miért is ezen körülményt arra lehet felhasználni, hogy kitudassék, sok gubacsavat tartalmaz-e a bor, illetőleg jól forrott-e vagy nem, minthogy a forrás alkalmával a bor csecsava gubacsavvá változik át.

— A műegylet iránti részvét oly nagyot csökkent, hogy ma már személyesen keresik föl az embereket az egylet pártolása vegett. Jó napjaiban oly keveset tett a hazai művészet emelésére, s választmányá gyakran oly egyoldalul járt el a képek vásárlásában: hogy valami nagy sikert még e személyes fölcsillgatásnak sem jósolhatunk. A kinek a magyar művészet emelése szívében fekszik, inkább a szép lendületnek indult, „hazai képzőművészek“ társulatát támogatja, mely közelebb is két nagy album füzetét küldözött szét tagjai között, jeles magyar festmények sikerült kőrajzolataival. A „Sz. L.“ ezen megjegyzését mi is aláírjuk.

— A képzőművészeti egylet egy küldöttsége által f. hó 8-kán kézbesítetté gr. Károlyi Istvánnak, mint egyhangulag megválasztott első tiszteletbeli tagjának az illető okmányt. A küldöttség élén az egylet elnöke Harasznyi Pál tartott beszédet, melyre a gróf ur köszönő szavakkal válaszolt. — A fentebbi egylet sorshuzása a febr. 18-ról márt. 18-ára halasztatott. Ohajtjuk, hogy a köznyomor dacára ezen szép és hasznos czélu társulat iránti részvét ne apadjon.

— A magyar akadémia bérháza a palota mellé

építve, már fedél alatt áll. Az építésre nézve Discher építészszel kötöttem meg a szerződés, oly föltétellel, hogy ő e bérházat mintegy 171,424 forintért tartozik 1864. évi szent Mihály-napig négy emeletre 34 kiadható szállással, alul boltokkal és raktárakkal fölépíteni; a mondott határnaptól kezdve pedig tíz évig, félfévi előleges részletekben, évenként 16,452 ft haszonhért fizetni az akademiának, a községi adók, adópótlékok és beszállásolási terhek is általa levén viselendők. A bérház tehát, mely az építkezési költséget s a telek árát összevéve, 136,000 ftba került, — tíz évre évenként 7% tiszta jövedelmet biztosít az akademiának.

Irodalom és művészeti mozgalmak.

— Reményi Ede bevégezvén hangversenyeit Nizzában, hol hatszor lépett fel, Genuába utazott. Ott 2—3 hetet töltend s a Carlo-Felice színházban négyyszer fog fellépni. Onnan Rómába utazik Liszthez. Ugyancsak Reményi Ede a „Hugenották“ fölötti ábrándját a porosz királynak ajánlotta, ki azt el is fogadta. A mű Bécsben fog megjelenni. Ez ama ábránd, melyet Reményi a porosz király estélyén játszott, Meyerbeer zongorakísérete mellett. Ezért tehát a porosz királynak ajánlotta.

— Megjelent: „A magyar főpapok a trienti sinaton.“ A zsinat befejezésének háromszázados emlékére írta Frankl Vilmos. Betekintés után bővebben szándékozunk az ép oly ifju, mint ernyedetlen szorgalmú tudósnak ez új munkáját ismertetni.

— A „Magyar nyomdászat jelen állása“ című mű, Aranyossy Lajostól, az előfizetők későn érkezése miatt — nem hagyta még el a sajtót — de február végéig a t. előfizetők, — kiknek neveik ki is fognak nyomtatni — megkapják példányaikát.

Iskola és egyház.

— A pesti királyi főgymnásiumnál Lonkay Antal urnak önkéntes lemondása következtében megürült magyar nyelv és irodalom tanszékére, mint halujuk, több jeles tanerő között a derék és kiválólag szakavatott Lóskay Benedek zirc-cisterci áldor és egri tanár is folyamodott. Ki jeles művét: „A magyar nyelv, irodalom s műveltség története a legrégibb időkől a molnácsi részig, tanodái és magánhasználatra. Pesten 1863.“ elolvasta, lehetlen, hogy meg ne győződött legyen róla, miszerint ezen nagy szorgalommal összeállított mű hossza és ernyedetlen buvárokodásnak, figyelmes tanulmányozásnak eredménye, szerzőjét, a derék Lóskayt szenvedélyes szakmája művelő egyénnek itélendi, kinek mint elismert tanítói képességnek, írni tekintélynek méltán igénye lehet a megürült tanszék elnyerésére, és hiszszük is, hogy az illető befolyásos körökben a valódi tehetségnek, a küzdőműveltség érdekében is, megadják a kért jutalmat. Lóskay kinevezése a pesti kir. főgymnásiumhoz, a mennyire nyereség volna a főgymnásiumra, épen annyira méltó ösztönzés a mélyebb tanulmányozás barátjaira.

Közlekedés.

— A kártérítési szerződés Pestvárosa és a lánchid társaság közt f. hó 15-kén d. e. iratott alá a városbázán. A hatóság részéről jelen voltak: a főpolgármester helytartósági tanácsos Krászonnyi József, városbíró Tölgyessy Károly, főjegyző Kada Mihály; mint a lánchid társaság meghatalmazottjai: Wodjáneer Béla, Rósa Lajos és Déák József. Az aláírt egyességi szerződésény a m. kir. helytartó tanácsok terjesztetik föl megerősítés végett.

Felfedezések.

— Zsitkovszky Károly Eperjesen új szerkezetű zongorát talált fel. Billentyűi épen úgy vannak rendezve, mint a régi zongoráknál, csakhogy ezek belső vége egyegy 32 foggal bíró nagy kerekét érint, s ezt a hozzá tartozó 8 foggal bíró négy kisebb kerekkel együtt hozza mozgásba, melyek ismét (a hurok helyett) négyegy egyhangot adó acél-rugót pendítenek meg, oly hangot idéz elő, mint muzsikáló óráink, csakhogy sokkal erősebbet. Egyik főelőnye a zongorának a szép tiszta hang, a másik, hogy nem kell hangolni (stimmelni,) a harmadik, hogy rajta a pedálok segédelmével tetszés szerint, fokozatosan gyöngébb és erősebb hang előidézhető. Különben pedig ép úgy lehet rajta accordokat venni és trillereket csinálni, mint a régi zongorákon. Az egész szerkezet csak puha fába van foglalva (mintaképpen,) de így is meglehetősen hangot ad; hangja mind erőben, mind terjedelemben kétszer, sőt háromszorta fog növekedni, ha — különösen a rugók foglalata — kemény fából készülhet el. Ezen új találmányú zongora megtekinthető Pesten az uri-utca 2-ik számú ház első udvarában földszint, Huber aranyművesnél.

— A „P. L.“ szerint Löwy József a budai hegyekben igen kitűnő minőségű hidraulikus meszet fedezett föl. Ennek kibányászása különösen építészettinkre nézve igen nagy hasznot ígér.

Jótekonyságok, hazafias áldozatok.

— Indítvány a főváros lovagjaihoz. Hazánk egy részében az inség hátáratlan; ezt a magyar asszonyok egyik legelsőbbje, gróf Batthyány Lajosné átértette, áterezte — és nemes áldozatkészséggel indítványozta a Bazart, és azt keresztül is vitte; — tanui voltunk a sikernek.

A nemes és lelkes nők tohát megtette mindent, a mi helyzetük és gyengédségük től kitélt.

Azt hiszem nem lesz talán időelőtti, ha merészkedem főlészlálni és indítványozni: hogy e nemeskeblű asszonyok áldozatkészségét most az urak viszonozzák — és pedig férfiakhoz illően — lovagiasan.

Pesten van egy szép nemzeti intézet (a lovarda), mely több év óta fenn áll, és még soha se mutatta be magát a nagy közönségnek; most itt az alkalom, midőn ezt megteheti s egyuttal lovagiasan viszonozhatja a nemes nő áldásthöz fáradozásait.

Mily szép lenne és mennyire helyén, ha a tisztelt részvényes urak Lovagjaitékokat rendeznének a szükködők javára! — mennyi urlovag van jelenleg itt — mily szép a lovarda, és mily szépen mutathatná ki: hogy nem ok nélkül hordá czimét oly sok éven keresztül.

Id. Bethlen Miklós.

E hazafias indítvány, mely tulajdonképen a főváros „lovasaihoz“ van intézve, remélhetőleg fel fog karoltni.

— Bécsben a magyarországi szükködők javára tartandó akademiáról olvassuk, hogy ezt f. hó 28-án fogják megtartani. Ez előadás kiválólag nemzeti színezetű lesz, s különösen az aristocrata előre is a legnagyobb érdekléssel viseltetik iránta. Ez alkalommal Beethovennek „István király“ című nyitányát, és Doppler „István“ operájának nyitányát legelőször fogják Bécsben előadni. Közreműködni a legelső művészek fogják Carinak a. is.

— A Triestben lakó magyarok a szükködők javára egy hangversenyt készülnék rendezni, mely czélból az illető rendezőség Patikárus népzenei-társaságát is oda akarja szállíttatni.

— Gr. Szapáry-Ráday Biri, Blaskovics Károly Irén és Antos Jánosné, szül. b. Radák Katalin egy fölszólítást intéztek a honleányokhoz, hogy jövő hó 27-én Alonyban a szükködők javára egy sorsjátékkal egybekötött táncvigalmat rendeznek, s mind magát a vigalmat, mind a 100 darab nyereségre kiadott 1 flos sorsjegyeket (összesen 600 darabot,) egy sorsjátéki ajándéktárgyak szaporítását is a jótékony czél tekintetéből a nemeskeblű közönség figyelmébe ajánlják.

Halálhírek.

— Kenéz Elek, Nagy-kun ker. kapitány és a t. család több tagja nevében egy gyászjelentés érkezett be hozzánk, mely Kenéz Mihály Ferencz-József-rend lovag volt ker. törvényszéki elnök f. hó 10-én történt elhunytát jelenti. Az érdeműs agg 69 éves volt.

Vegyesek.

— Társas utazás Konstantinápoly és Athenebe. Miután ez igen érdekes utazás, melyre dr. Schweitzer Lipót cs. k. tanácsos és Tuvora Ferencz szerkesztők busztra vállalkoztak, mint már említők, tökéletesen biztosítva van és máris annyi részvevő jelentkezett, miszerint csak igen kevés hely kiadandó, — a cs. k. külügyminisztérium, melynek az utasok névjegyzéke bemutatattatott, a társaság vezetője Tuvora Ferencz ur részére, ki a keleti társas utazások első alapítója, a kívánt oltalmi levelet kiállíttatá, mely így hangzik:

„A konstantinápolyi internunciatúrához és az athenei cs. k. követséghez, továbbá az ozmán birodalom, Görögország és a jóniai szigetek csász. kir. konsuli hivatalaihoz. Császári tanácsos dr. Schweitzer Lipót és Tuvora Ferencz szerkesztő urak itt helyben egy társasutazást szerveztek, mely az abban résztvevők által az utóbbinak vezetése alatt, a déli pálya és a Lloyd-hajózás használatával Konstantinápolyba és Athenebe egy saját gyönyörűségekre, mint a kereskedelmi és ipari érdekek előmozdítására és észleletére eszközöltetik. Midőn a cs. k. külügyminisztérium jelen nyílt levelet nekik kiadja, meg van győződve, hogy egyrészt a fent nevezett császári királyi követségek és consulatok az austria lobogó alatt történő vállalatnak oltalmát és minden lehető segélyt, a melyre nézve megkerestetnének, — készséggel teljesítend, s a társaság is másrésztől ugyelni fog, hogy sem a cs. kir. képviselő hatóságoknak, sem az idegen helyi tekintélyeknek nem fog oly kellemetlenségeket okozni, miknek mellözése hatalmában van. A mi az utasokat egyenként és a rájuk vonatkozó személyi és jogi természetű kérdéseket illeti, közölök azok, a kik nem Ausztriába, hanem más országokba tartoznak, melyek Torok- és Görögországgal szerződési viszonyban állanak, és ott külön képviselői közegekkel bírnak, a kérdéses esetekben és ügyekben az illetékes hivatalokhoz forduljanak. Kelt Bécsben, febr. 9. 1864. A külügyminister helyett Maysenburg alállamtitkár s. k.“

Nemzeti színház.

— A jelen igazgatóság iránt tartozunk azon elismeréssel, hogy a jótékonyság oltárán özömlő áldozat. Már a múlt őszszel — fájdalom, kevés sikerrel — tartott egy előadást a szükködők javára. Február 12-én pedig Hugo Károly „Brutus és Lucretia“ című drámáját véteté elő, a Bécsben nyomorral küzdő szegény költő javára. E drámai műben valódi költői szellem és önálló erő nyilatkozik. A néző fájdalommal sobjajtja el: hogy e költőnek akkor kellett megtörnie, midőn még hiátlanabb műveket alkothatott volna! Az előadás igen gondos volt. Egressy (Brutus) és Jókai (Lucretia) nemesen szavaltak. Tóth József (Tarquinius), Feleki (Collantinus) és Lendvai (Sextus) szintén drámai bével játszottak. Ezuttal a nézőtér közönségét is szahad megdicséremünk. Oly szép számmal jelentek meg, hogy a jövedelem 204 ft. 64 kr-ra ment, melynek felét az igazgatóság Hugó Károlynak fogja elküldeni.

A „Vén bakancsos“-ban, mely Réthinek igen originális genreszrepe, 14-én két kísérletet láttunk. Friczit Szathmáry jászta, kevesebb szerencsével, mint elődjei. Egyébiránt mentségére szolgál, hogy e különleges alaknál bajos kikerülni azon választovnal, mely az élethű ábrázolást a torzítástól választja el. Lidi szerepét Vass Amália k. a. játszta, kit a népszínház operette-jeiből már ismerünk. Igen csinos alakja, de a vidámság kifejezésére nem igen alkalmas, csengés nélküli beszéd hangja van. Sok gyakorlatra lenne szüksége, hogy azt jól kismisítsa.

Febr. 15-én Bourcault színi mulatságos angol vígjátékát, a „Londoni arszlánokat“ láttuk, melyet színpadunkon mindig igen kitűnően adtak elő. Ezuttal is csupa élvezet volt látni. Szigeti a fiatalosgot szenvelő, s vaskos derekával nehezen hajlongó vén arszlán igen eredetileg ábrázolja. Tóth József, Mocle zuggyűvéd alakjában, feledhetlen alak, minőket csak Boz Dickens tud leírni, és Phiz rajzolni. Az együgyű férj Spanker Felekinek jól sikerül mindig, valamint Prielle Kornélia is kedves, bohó kis amazonnó, ki a sport-ért élhal. Lendvai nének a kedves, okos kis Mari igen jó szerepe, és Szilágyi Sándor is jól megleyesiti Mr. Harlawayt. Csak egy szereposztás ellen van kifogásunk. Miért tartás Szathmáry ezuttal Dazle Rik-

hárd uracsot, holott Szerdahelyi, ki ebben mindig oly kitűnő volt, itthon van és nem beteg? Általában egy idő óta sokszor látjuk az ő jó vígjátéki szerepeit mások kezeiben. Föltegyük e róla, hogy maga mond le azokról? Vagy az igazgatóságról, hogy egy vagy más (de semmi esetben sem igazolható) okokból szándékosan mellözi e legjobb vígjátéki fiatal színészt? Ujban tudni. Szathmáry mindenesetre alkalmazható s jó tehetségű fiatal színész, de csak — segédszínész. Tért okvetlenül adni kell neki, de nem a jobbabb mellözésével, mi által mindig a közönség érdeke van megcsorbítva. — Hasonló eljárások kétszeresen sajnosnak teszik a szereposztó bizottság lemondását, s azon gyánút ébresztik, hogy jelenleg a kiosztásnál nem csupán az egyedül igazolható művészi szempont, hanem mellékes érdekek is szerepet játszanak.

Az operát illetőleg: Murszka Ilmaka. febr. 13-án az „Alvajáró“ éneklé, szép közönség előtt, s jó sikerrel. A végjelentek áriáit legtoább bravoural énekelte. Még néhány sor föllep a „Rigoletto“-ban, „Szevillai horbély“-ban, s „Linla“-ban, de szerződött tag aligha leend, miután Pauli Markovics Ilka és Nagy Huber Ida asszonyok már szerződve vannak. Személyszaporítást pedig a pénztár állapota aligha enged. — Pauli, mint Elvino az „Alvajáró“-ban igen jól énekel. Hofbauer Zsófi kisasszonynak (Teréz) óvakodnia kellene oly szerepektől, melyekben sok a magasabb hang.

Murszka k. a. a „Rigoletto“ Gildájában is szép sikerrel lépett föl febr. 18-án.

Febr. 16-án pedig Auber régi „Fra-Diavolo“-ját láttuk. Nagy közönsége volt, noha egészben véve ma már nem nagy élvezetet nyújt. A szöveg maga is — noha Scribe-től való — nem igen érdekes. Mint akar Fra-Diavolo ellopni egy angoltól néhány százezer aranyat, s hogyan lövik le végül: ez az egész. Pauli a czimszerepet játsza, de vékony hangjával s apró alakjával nem igen imponál rablófőnök volt. Pauliné kedves Zerlina, s a rabló dalát igen csinosan énekelte. Bodorfi nem rossz lord volt, Hofbauer Zsófi k. a. pedig kedves mylady. — Igy noha az előadásnak volt néhány kedves része, még is jobb lett volna e régiség helyett meghozatni a kedves Auber legújabb művét — „La fiancée du roi de Garbe“ (a Garbei király jegyese), melyet az opera comique-ban most adnak zájras tapsok között.

Budai népszínház.

— Néhány számunkból hiányzott e rovat. Ezalatt folyvást maga az „Ördög pilulái“ képezé a játéktrendet.

Utolsó előadása febr. 23-dikára van kitűzve, s e szerint hetven szer adak egymásután, szakadatlanul. Majd mindig nagyszámú közönség nézte; s e tarka és mulattató bohózat az idegen elemekből is nagy részt hódította a magyar népszínház számára.

Molnár a „Bazár“-ról sem feledkezett meg. Egy nap 40 zártszék, 20 páholszék, 20 kórszék, 40 földszinti, s 50 karzati jegyet küldött a lelkes nőknak, hogy árulják el a jeggyek javára. Ugy haljuk, hogy — néhány földszinti jegy kivételével — mind elkeltek, s a kik megvették, nagybőrra el is mentek megnézni az „Ördög pilulái“.

Molnár, e híres bohózat díszkelleit, gépezetét és jelmezét april hóra a berlini Vallner-színházhoz küldi, 40 előadásra. S miután a kijavításokra idő kell, itteni előadásai maholnap megszüntnek.

De érdekes udjónságokban ezuttal sem lesz hiány. Február 24-dikére van kitűzve „A vassgyűrű“ (Offenbach) első előadása.

Offenbach híres „Genovrá“-ját is (mely márczius elején kerül színpad) szorgalmasan tanulják, s a pályavígjátékokat egész buzgalommal bírálják. Ezek közt az „Egér fogó“ című, történeti háttérrel bíró színműnek — mint egy lapban olvastuk, — szép sikert ígérnek.

A szerkesztő postája.

— Lapunk mai száma pár nappal azon balesetünk miatt késést el, hogy a „Bazár“ ábrázoló rajznak köve a sajtóban kettő tört. Igy másat kellett rajzoltatnunk, míg a Bazár képe jövő számunkra újra elkészülhet.

— Dr. G. úrnak Gyöngyösön. Ajánlatát örömmel fogadjuk. Kérjük a képeket mielőbb be- küldeni.

— Teljes számú példányaink lévén, előfizetéseket a kiadó hivatal időközökben is folyvást elfogad.

TARTALOM: L. Hollósy Kornélia. — Adatok Buda történetéhez. — A mennyei birodalom. — A léghajózás rövid története. — A majom atyafisági vitához. — Képeinkhez. — Szépirodalmi csarnok: Tíz nap története. — Az „Inség-Bazár“ jövedelme. — A kisérlet. — Vegyes rovatok.